

RGA

Makine İmalatı Sanayi

Temel Bazı Göstergelerdeki Gelişmeler

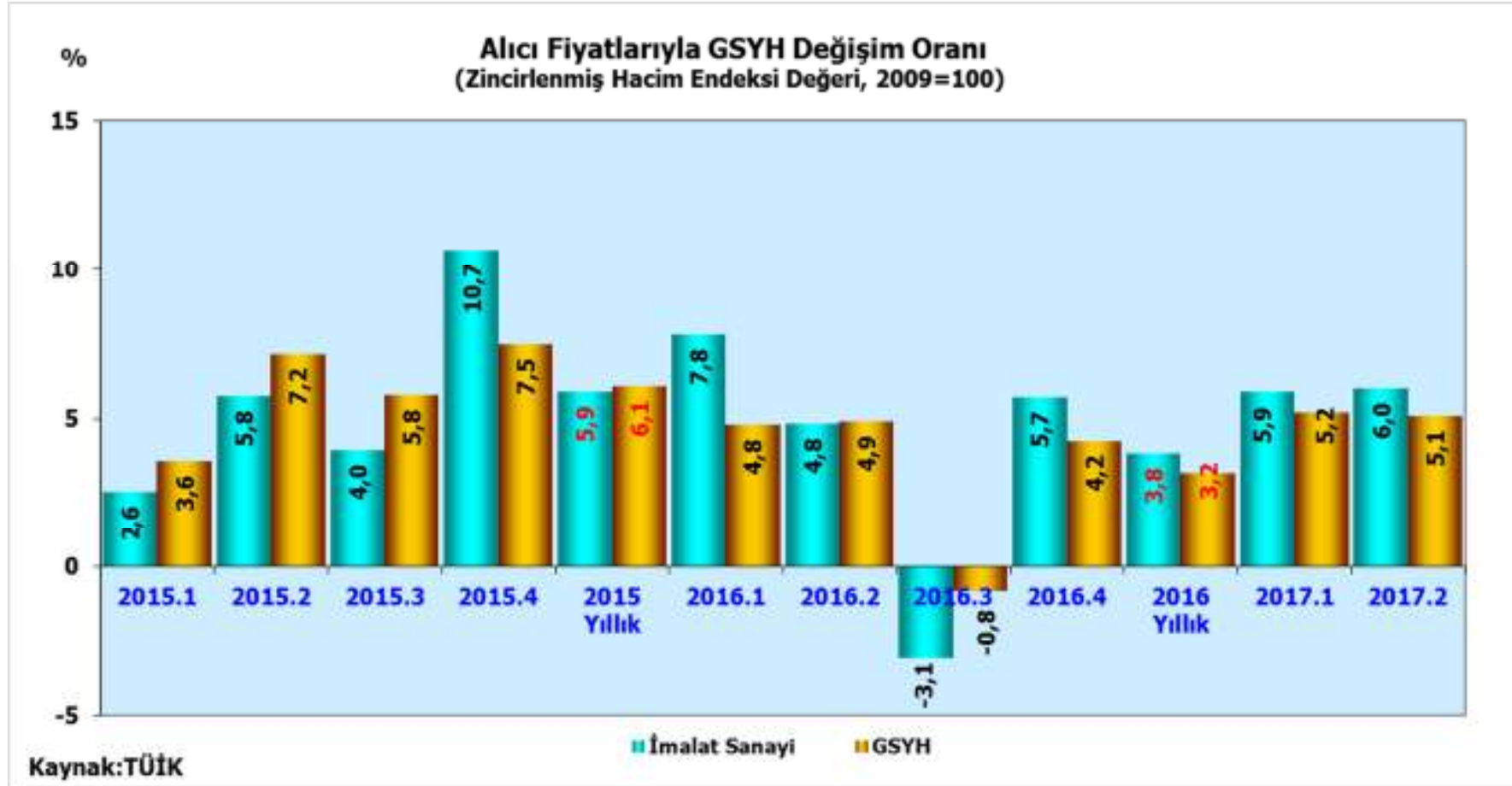
2017 ÜÇÜNCÜ ÇEYREK, DOKUZ AY

RGA

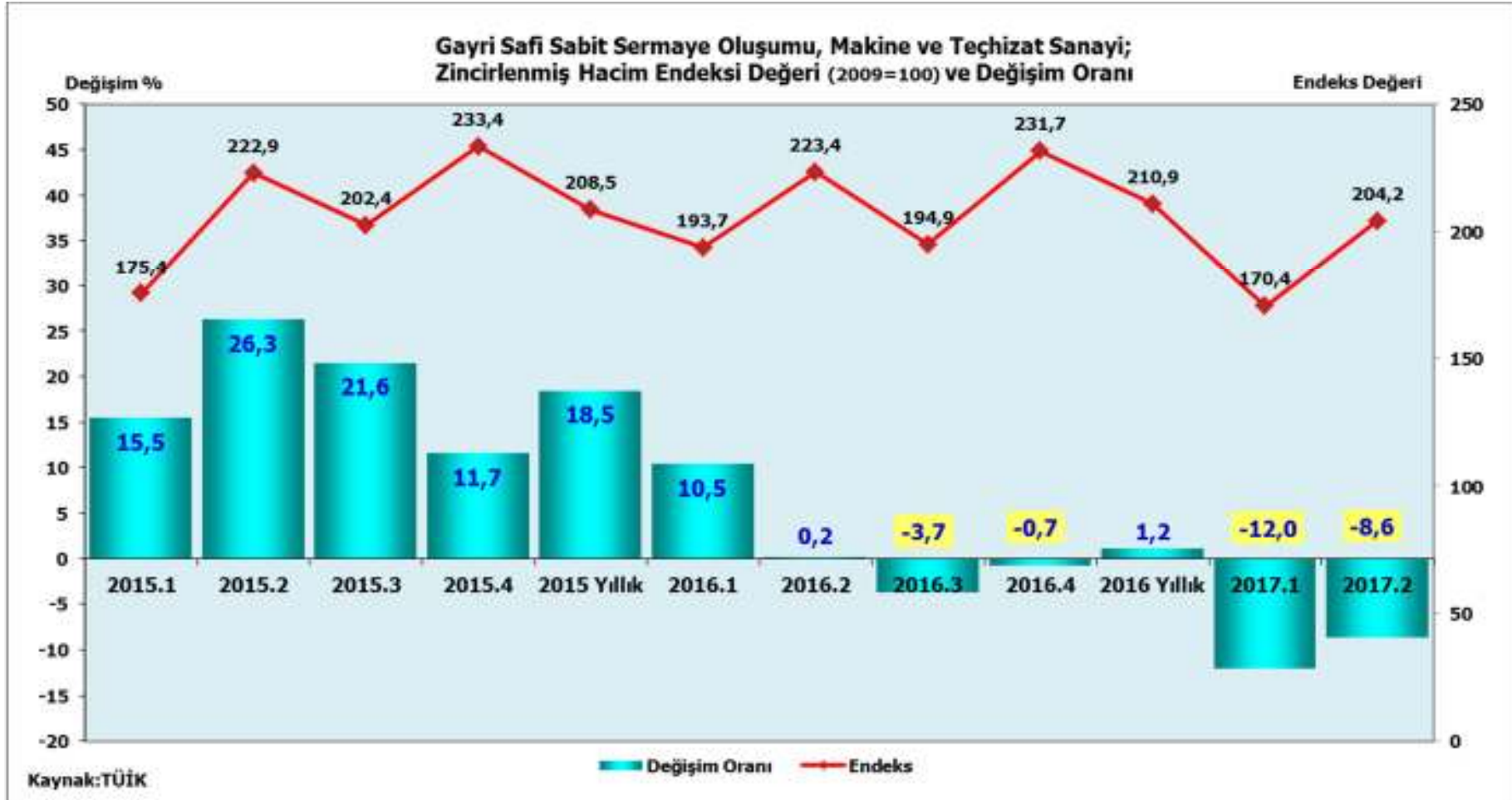
Ekim, 2017

Bilgi Notu 3/2017 , Ruhi GÜRDAL (Doç. Dr.)

Yeni seriye göre GSYH da 2015 yılında yıllık %6,1 düzeyinde bir artış yaşanırken imalat sanayi büyüme oranı %5,9 düzeyinde kalmıştır. 2016 yılı, GSYH büyüme oranı artışının yavaşladığı ve üçüncü çeyrekte ise daralmanın yaşandığı bir dönem olmuştur. Yıllık GSYH büyüme oranı %3,2 düzeyinde kalırken, imalat sanayi büyüme oranı ise %3,8 olmuştur. Kısaca 2016 yılı, ülkede yaşanan olumsuz politik-siyasi gelişmelerin etkisiyle ekonomik büyümenin kesintiye uğradığı ve önemli ölçüde yavaşlamanın yaşandığı bir dönemdir. 2017 yılı ilk çeyreğinde ise GSYH ve İmalat Sanayi büyüme oranları bir önceki yılın aynı dönemine göre önemli ölçüde artarak sırasıyla %5,2 ve %5,9 olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde yakalanan ivme büyük ölçüde korunarak GSYH %5,1 ve imalat sanayi %6,0 oranında büyümüştür. İlk yarıda yakalanan ivmenin 2017 üçüncü çeyrekte de sürmesi durumunda, önceki yıl aynı dönemin baz etkisiyle 2017 üçüncü çeyrek büyüme oranının ilk yarıya göre daha yüksek düzeylerde gerçekleşmesi olasıdır. Üçüncü çeyrekte KKO ve imalat sanayi üretim endeksi değerleri bu ivmenin imalat sanayiinde sürdüğünü ve üçüncü çeyrekte yüksek büyüme oranlarına erişilebileceğini göstermektedir.

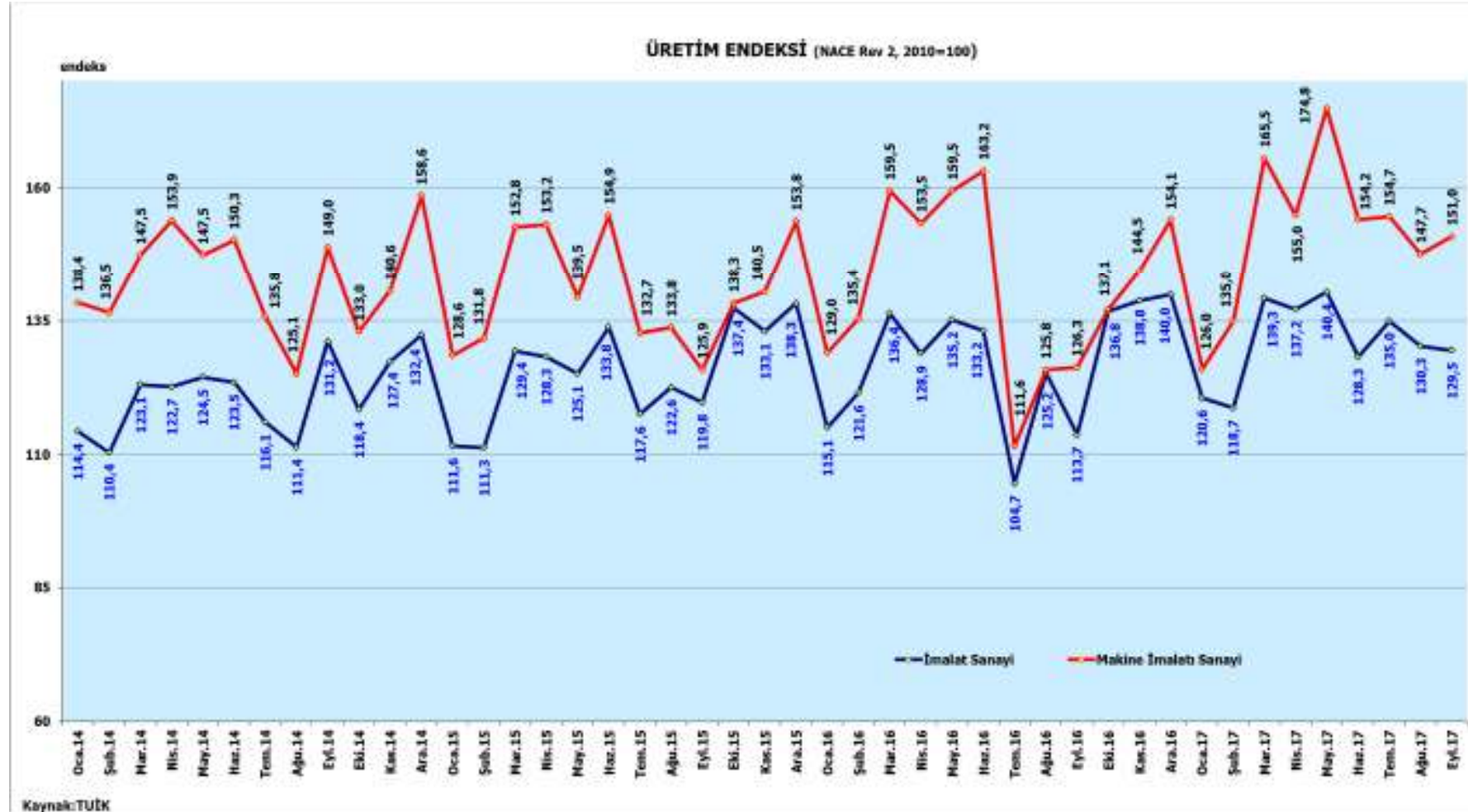

GSYH da ilk ili çeyrekte sağlanan %5'in üzerindeki artışa karşın Makine ve teçhizat yatırımlarında 2016 yılına göre 2017 ilk çeyrekte %12 ikinci çeyrekte ise %8,6 düşüş yaşanmıştır. 2017 ikinci çeyrekte ilk çeyreğe göre endeks değeri artarak 170,4 düzeyinden 204,2 düzeyine çıkmış, makine ve teçhizat yatırımlarındaki düşüş eğilimi yavaşlamıştır. 2017 üçüncü çeyrek imalat sanayi üretim endeksi ve kapasite kullanım oranları, makine imalat sanayi yatırımlarında 2017 üçüncü çeyrekte artış beklentisini güçlendirmektedir. Bunun yanında 2016 üçüncü çeyrekte makine ve teçhizat yatırımlarında yaşanan %3,7 düşüşün de baz etkisiyle 2017 üçüncü çeyrekte makine ve teçhizat yatırımlarında yüksek bir artış sağlanması olasıdır. 2017 üçüncü çeyrekte endeks değerinin ikinci dönem endeks değeri düzeyinde kalması durumunda bile makine ve teçhizat yatırımlarında %5 artış sağlanabilecektir.

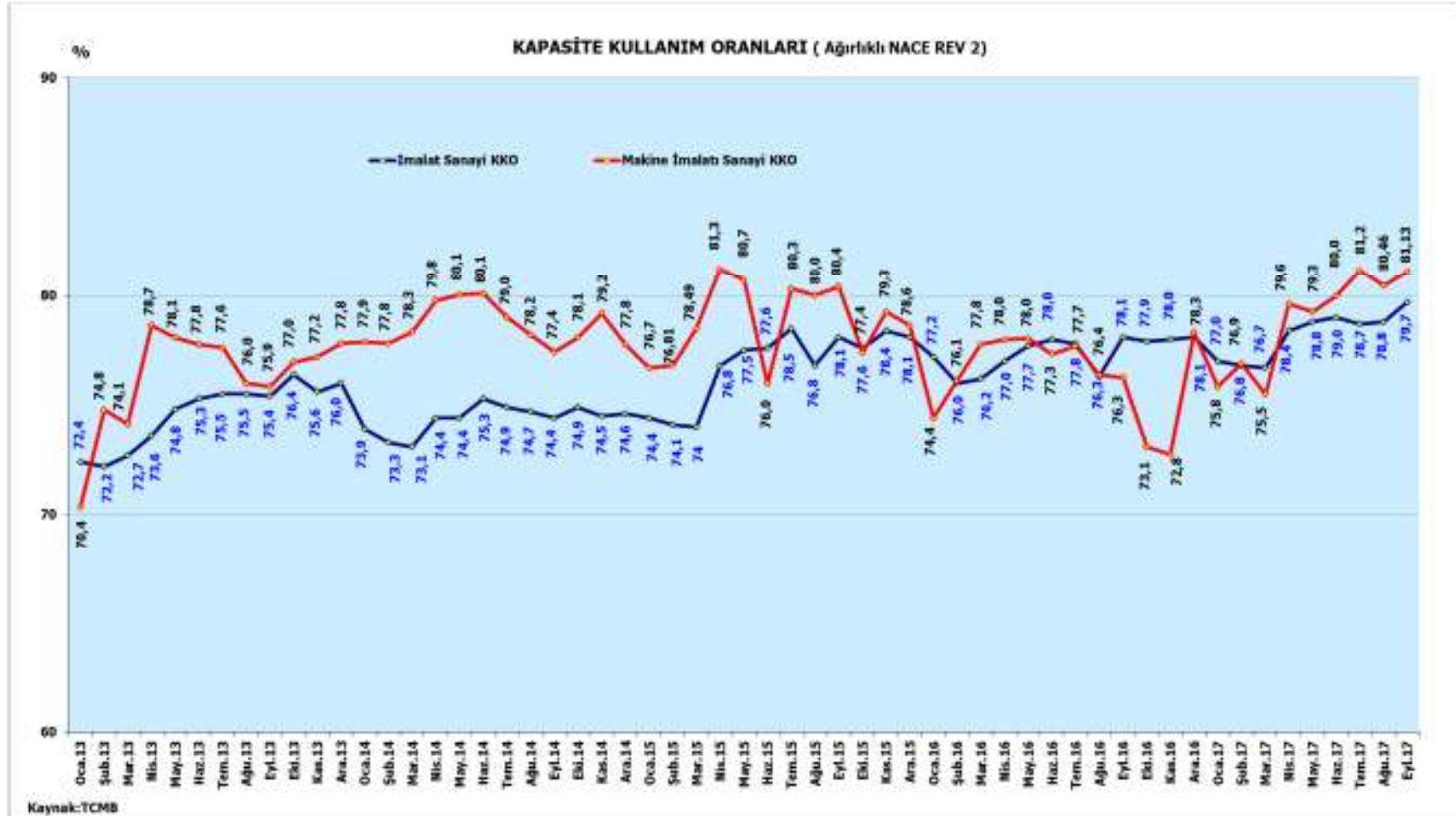
ÜRETİMDE GELİŞMELER

2016 yılı ikinci yarısında ülkede yaşanan olumsuz siyasi-politik gelişmelerin etkisiyle makine imalatı sanayi ve imalat sanayi toplam üretimi önceki dönemlere göre çok önemli bir düşüş yaşamıştır. 2017 sektör üretim endeks değerinin ilk çeyrek ortalaması, Şubat ve Mart ayında üretimde sağlanan artışla birlikte 142,1 düzeyine çıkmıştır. İkinci çeyrekte Nisan ayında 155,0 olan sektör üretim endeksi, Mayıs ayında 174,8 ile 2010 yılından bu yana en yüksek düzeyine erişmiş ve Haziran ayında 154,2 olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekte sektör üretim endeks değeri sırasıyla Temmuz ayında 154,7 Ağustos da 147,7 ve Eylül de 151,0 olmuştur. Üçüncü çeyrekte 151,1 olarak gerçekleşen sektör üretim endeks değeri ortalaması, ikinci çeyreğe (161,3) göre az da olsa gerilemiştir. Ancak 2016 yılı üçüncü çeyrek ortalamasına (121,2) göre yaklaşık %24,7 düzeyinde bir artışı ifade etmektedir. Bu gelişme baz etkisinin de katkısıyla 2017 üçüncü çeyrekte sektörde oldukça yüksek bir büyüme oranını işaret etmektedir.

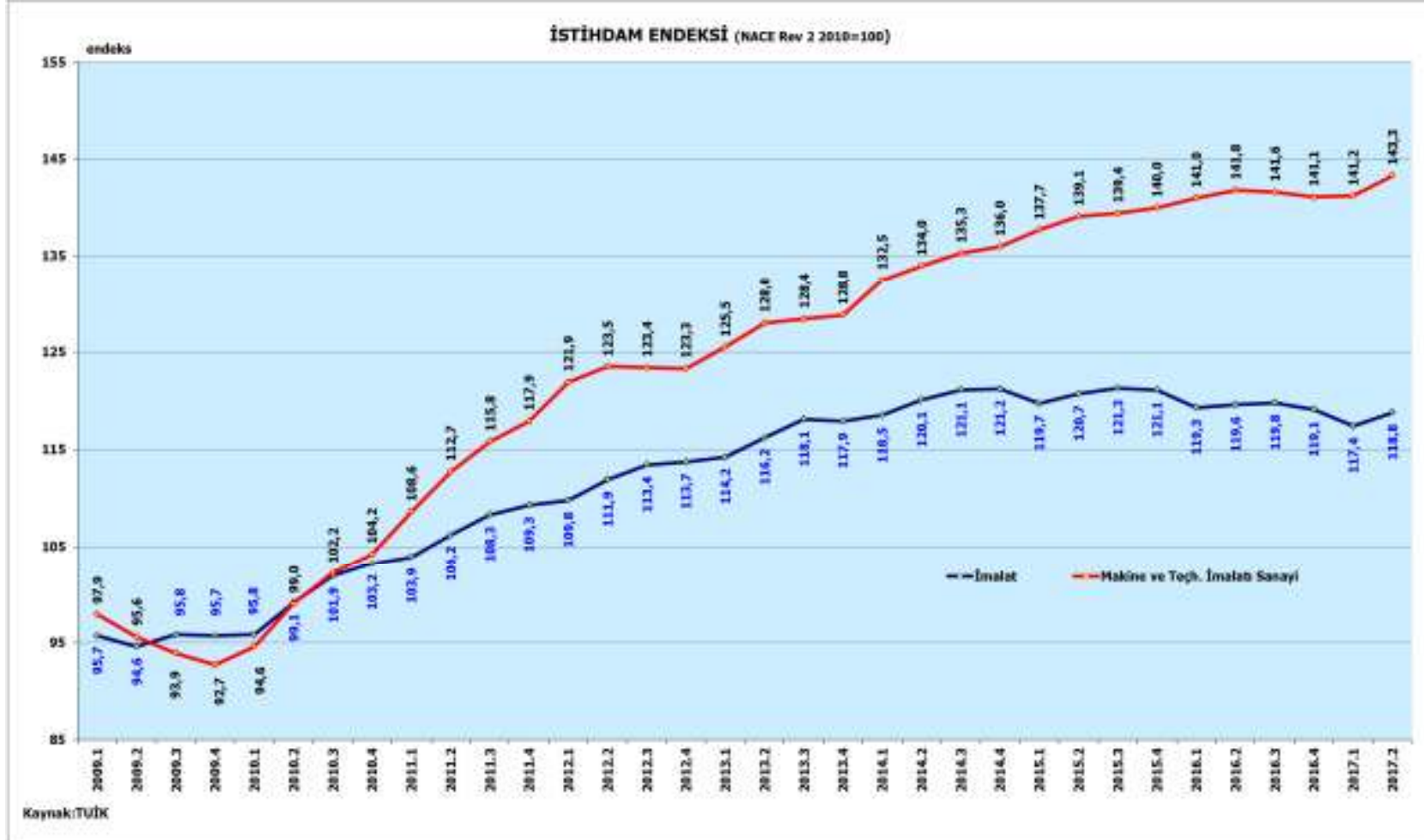
KAPASİTE KULLANIM ORANLARI

Makine imalatı sanayi kapasite kullanım oranları (KKO) 2013 yılından 2015 yılı ikinci yarısına kadar imalat sanayi ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Sektör KKO oranı 2015 yılında yaklaşık %76 ile %81 ve 2016 yılında ise genel olarak önceki yıla göre düşerek %72 ile %78 arasında değişmiştir. 2016 yılının ikinci yarısında yaşanan olumsuz siyasi ve politik gelişmelerin etkisiyle Kasım ayında KKO son yılların ikinci düşük değeri olan %72,8 düzeyine inmiştir. 2017 yılı ilk çeyreğinde KKO açısından istikrarsız bir dönem yaşanmış, ikinci çeyrekte ise artarak Haziran ayı KKO %80 olarak gerçekleşmiştir. KKO da yakalanan artış eğilimi üçüncü çeyrekte de devam etmiş ve Temmuz ayında yılın en yüksek değeri olan %81,2 düzeyine çıkmıştır. Ağustos ve Eylül ayında KKO sırasıyla %80,5 ve %81,2 olmuştur. Üçüncü çeyrek KKO verileri makine imalatı sanayinin üretiminde önemli bir büyüme sağladığını göstermektedir. Bir diğer gelişme ise son altı ayda makine imalatı sanayi KKO değerlerinin uzun dönem sonra imalat sanayi ortalama KKO değerlerinin üzerine çıkmasıdır.

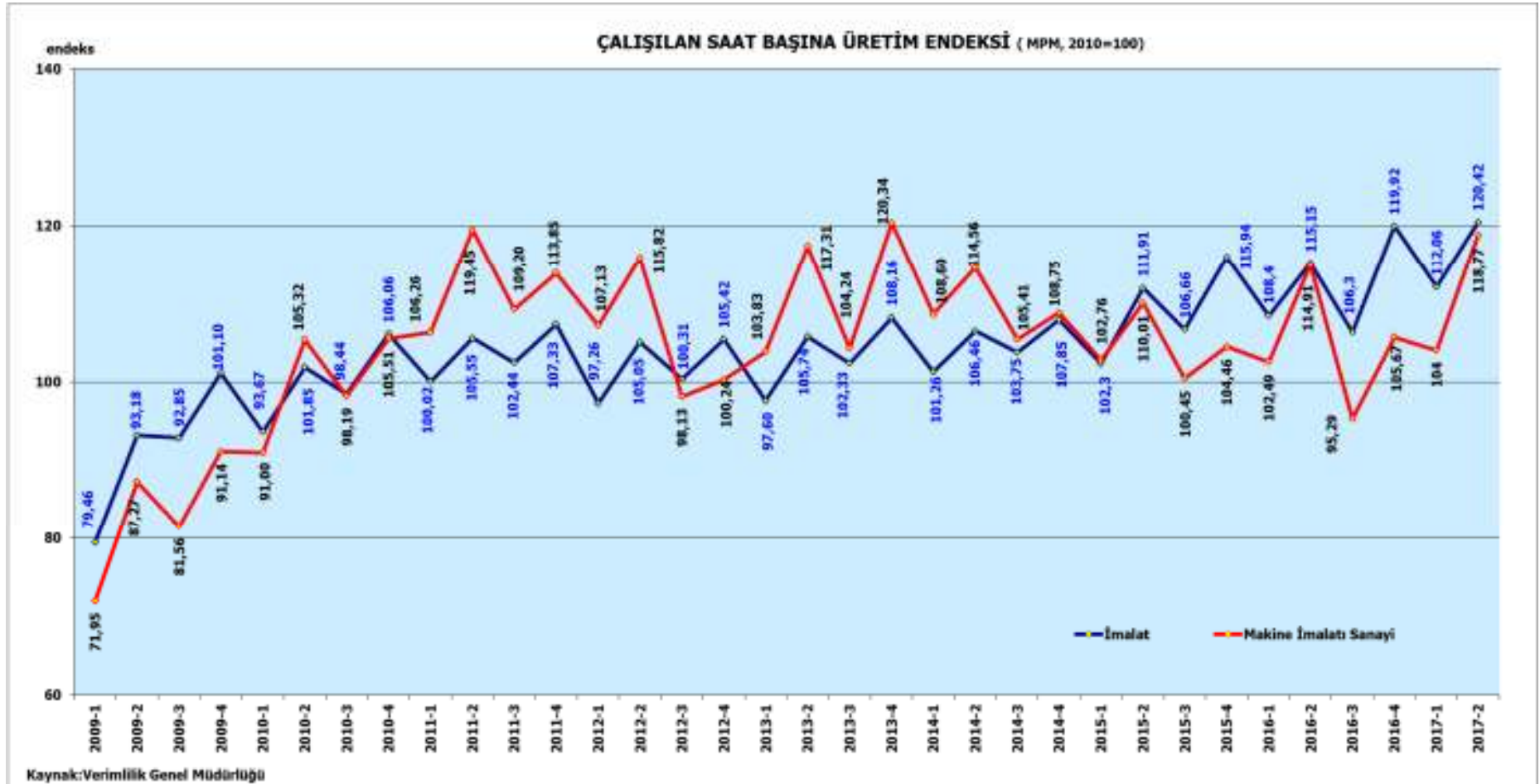
İSTİHDAM

Makine imalatı sanayi istihdam endeks değeri ve artış hızı 2010 yılı ikinci çeyreğinden itibaren imalat sanayi istihdam endeksinden daha yüksek düzeylerde gerçekleşmiştir. 2016 yılı ikinci çeyrekte endeks değeri 141,8 ile 2007 yılından bu yana en yüksek değerine ulaşmıştır. Makine imalatı sanayinde istihdam endeks değeri 2016 üçüncü (141,6) ve dördüncü (141,1) çeyrekte ise az da olsa gerilemiştir. Aynı dönemde imalat sanayi istihdam endeks değerindeki gerileme daha hızlıdır. 2017 ilk çeyrekte makine imalatı sanayi istihdam endeksi 141,2 ile önceki dönemle aynı düzeyde kalmıştır. 2017 ikinci çeyrekte ise makine imalatı sanayi istihdam endeksi değeri 2009 yılından bu yana en yüksek değer olan 143,3 düzeyine erişirken imalat sanayi için ise 118,8 olmuştur. Makine imalatı sanayinin istihdam endeksi değerleri, sektörün imalat sanayi ortalamasına göre istihdam yaratmadaki gücünü açıkça ortaya koymaktadır.

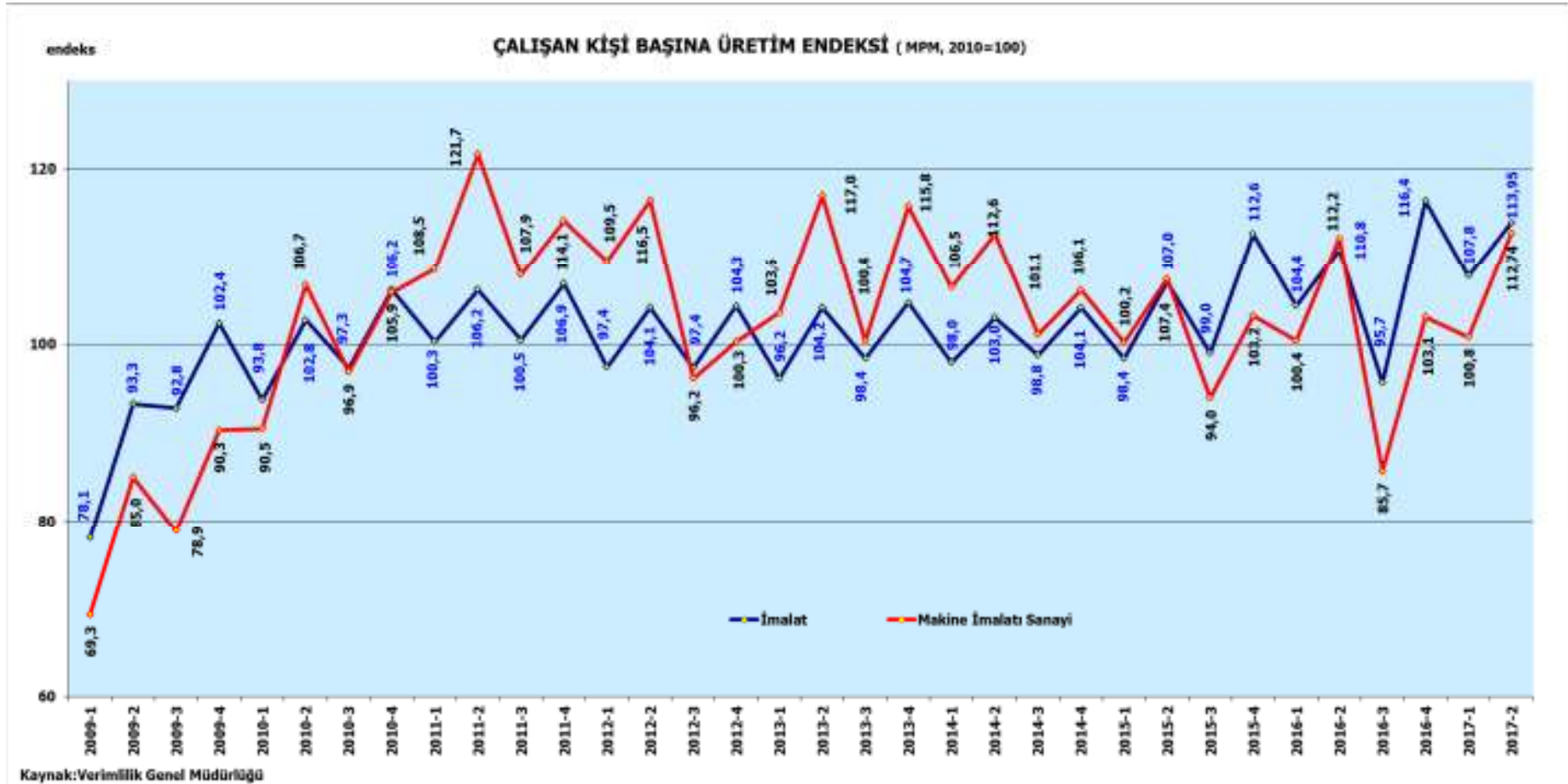
VERİMLİLİK: ÇALIŞILAN SAAT BAŞINA ÜRETİM

Makine imalatı sanayinin 2011 yılı ile birlikte iyileştirme sağladığı çalışılan saat başına üretim endeksi (ÇSBÜE) değeri 2014 yılı başında yeniden düşüş eğilimine girmiştir. Önemli bir verimlilik göstergesi olan çalışılan saat başına üretimde makine imalatı sanayinin sorunlarını çözemediğini göstermektedir. Sektör endeks değerleri imalat sanayi endeks değerinin de altındadır. Makine imalatı sanayi ÇSBÜE değeri 2015 ile 2016 yıllarında 95,29 ile 114,9 arasında değişirken, imalat sanayi ortalamasının da oldukça altında kalmıştır. 2017 ilk çeyrekte imalat sanayi ÇSBÜE değeri 112,1 olurken, makine imalatı sanayinde ise 104,0 düzeyinde kalmıştır. İkinci çeyrekte sektörde bu verimlilik endeksinde önemli bir gelişme yaşanmış ve sektör ÇSBÜE değeri 118,7 düzeyine erişerek 120,4 olan imalat sanayi endeks değerine çok yaklaşmıştır.

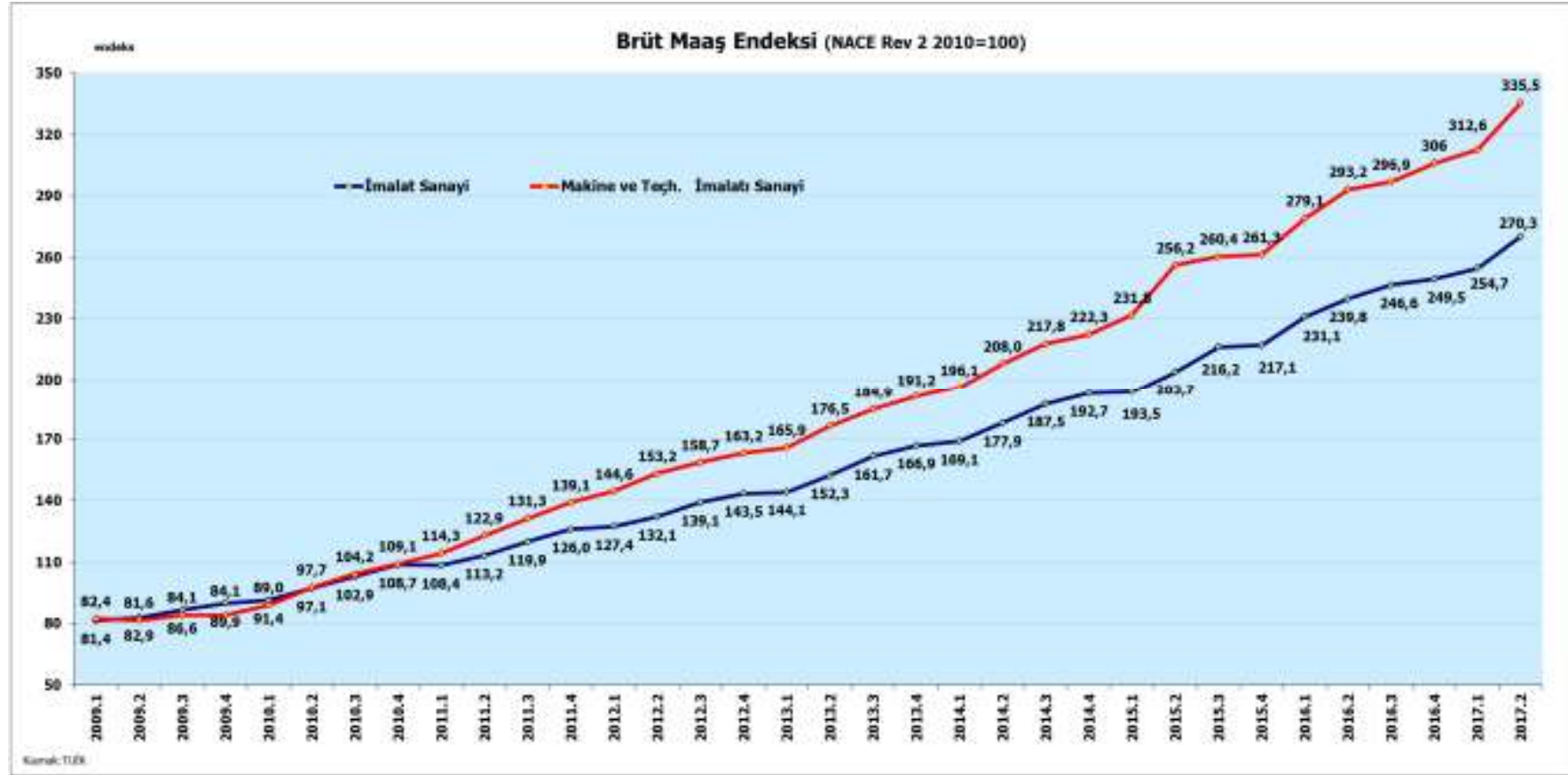
VERİMLİLİK: ÇALIŞAN KİŞİ BAŞINA ÜRETİM

Çalışan kişi başına üretim endeksi (ÇKBÜE) ile çalışılan saat başına üretim endeksi benzer eğilim göstermektedir. Sektörde ÇKBÜE değeri 2015 üçüncü çeyreğinden sonra imalat sanayi ortalamasının altında kalırken, 2016 üçüncü çeyrekte 85,73 düzeyine kadar gerilemiştir. Çalışılan saat başına üretim ve çalışan başına üretim endeksleri 2016 yılı üçüncü çeyrekte yaşanan olayların ekonomi üzerindeki olumsuz etkisini ve krizi açıkça ortaya koymaktadır. ÇKBÜE 2016 dördüncü çeyrekte artarak imalat sanayinde 116,41 ve makine imalatı sanayinde 103,1 düzeyine çıkmıştır. Bu değerler 2017 ilk çeyrekte yeniden gerilemiş ve ÇKBÜE değeri imalat sanayinde 107,8 ve makine imalatında 100,8 e düşmüştür. Buna karşın ikinci çeyrekte ÇKBÜE değeri makine imalatı sanayinde hızla artarak 112,8 düzeyine erişirken imalat sanayinde az bir artışla 113,9 olmuştur. Sektör ÇKBÜE değeri imalat sanayi ortalama değerine çok yaklaşmıştır. Bu veri sektörde verimlilik açısından iyileşmeyi göstermektedir. Ancak sektörde verimlilik sorununun devam ettiği açıktır.

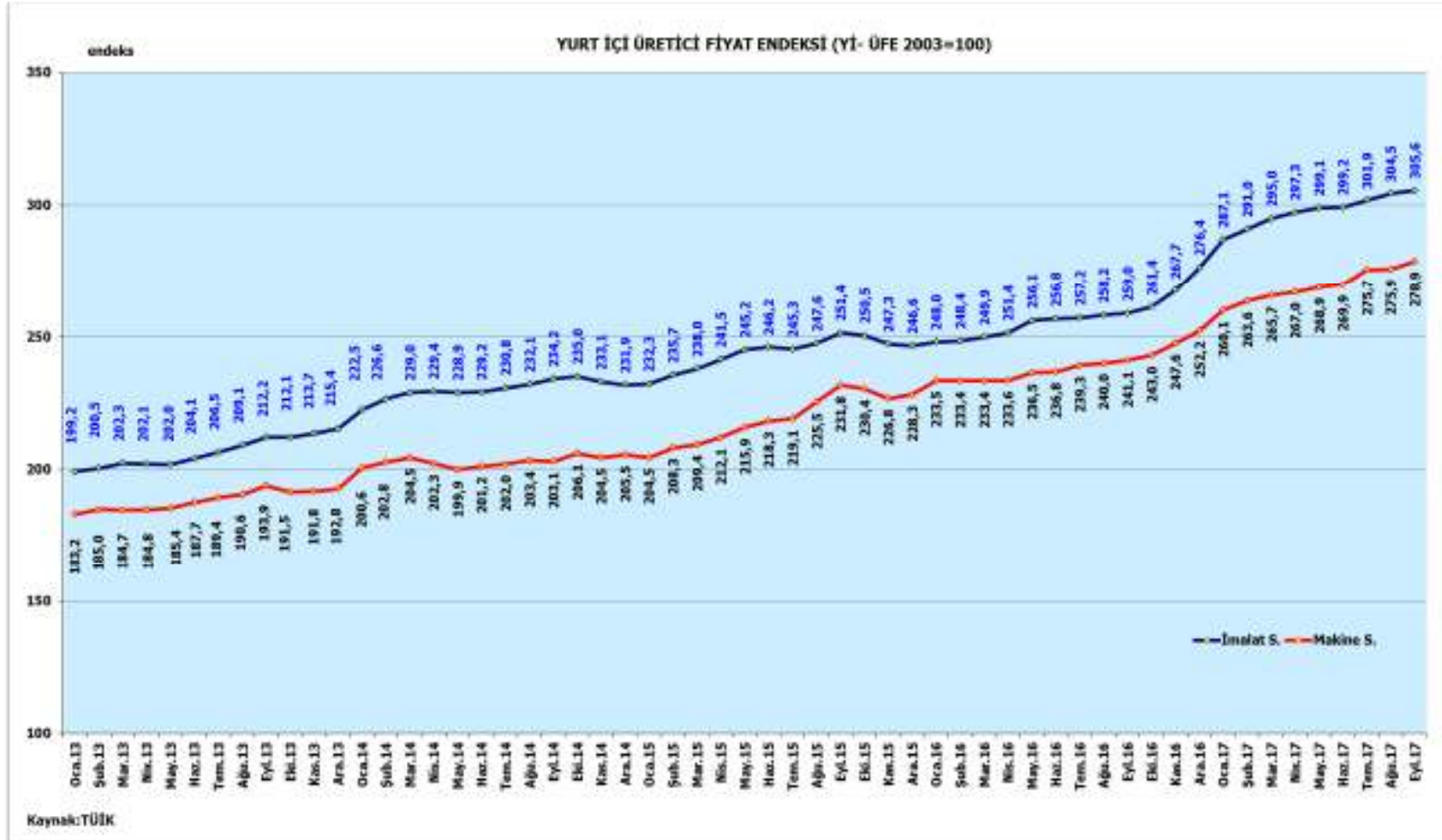
BRÜT MAAŞ ENDEKSİ

Makine imalatı sanayi brüt maaş endeksi, 2010 ikinci dönem sonrası tüm dönemlerde imalat sanayi brüt maaş endeksinin üzerindedir ve aradaki fark giderek açılmaktadır. Bu eğilim sektörde maliyet içindeki ücret giderlerinin payının imalat sanayi ortalamasına göre giderek yükseldiğini de ortaya koymaktadır. 2016 son çeyrekte brüt maaş endeks değeri 306,0 olurken, 2017 ilk çeyrekte artmaya devam ederek 312,6 ve ikinci çeyrekte ise 335,5 düzeyine erişmiştir. İmalat sanayinde aynı dönemde brüt maaş endeksi 249,5 düzeyinden 2017 ilk çeyrekte 254,7 ve ikinci çeyrekte 270,3 düzeyine çıkmıştır. İmalat sanayi ortalamasına göre ikinci çeyrekte %24,1 daha yüksek değere erişen makine imalatı sanayi brüt maaş endeksindeki hızlı artış dikkat çekicidir.

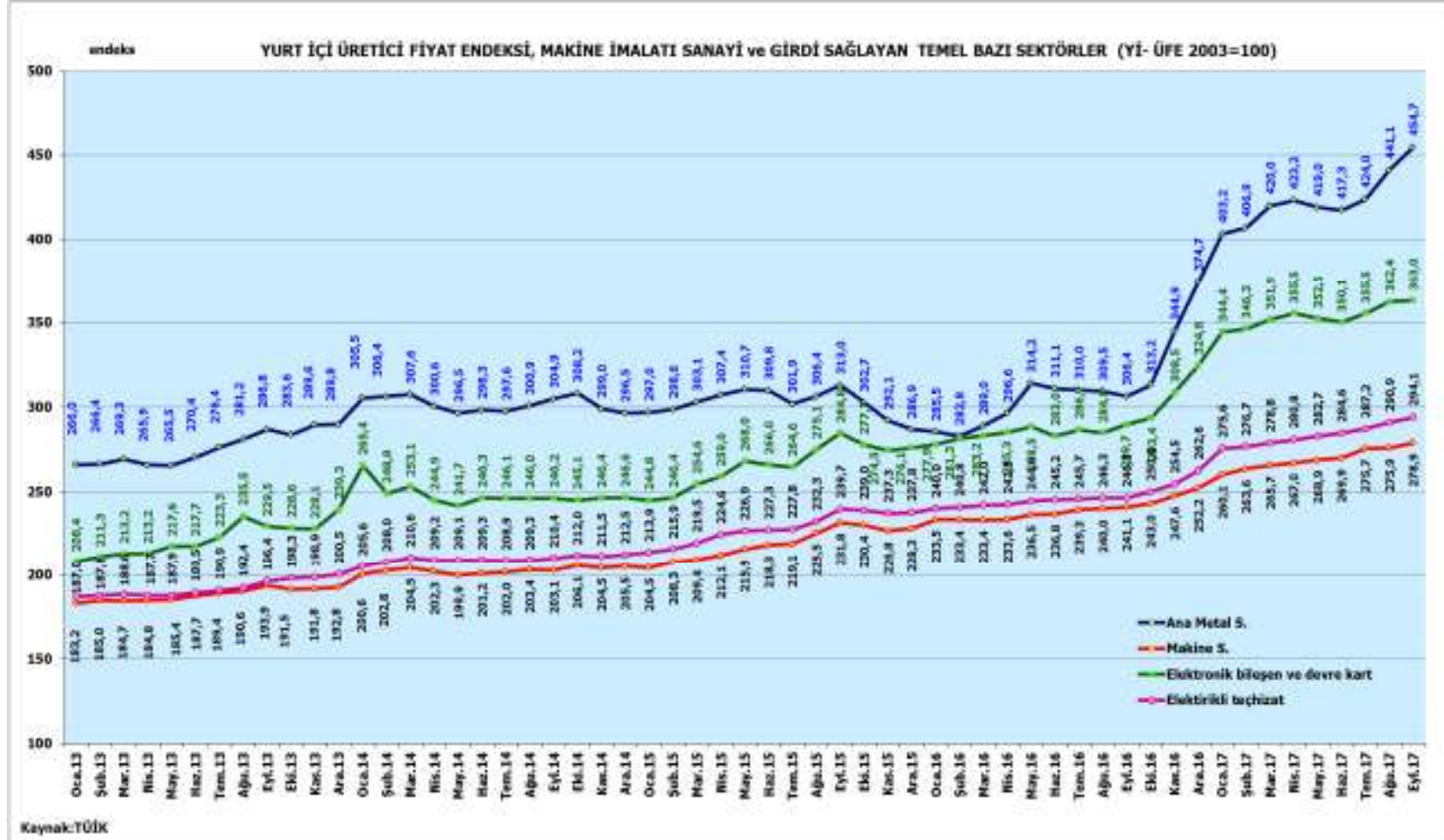
YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ- Yİ-ÜFE

Makine İmalatı Sanayi Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi, İmalat Sanayi Yİ-ÜFE değerlerinin çok altındadır. Artış hızı da düşük düzeylerde kalmıştır. Aradaki fark 2015 yılı ikinci yarısına kadar giderek açılmıştır. Farkın açılması, sektördeki rekabetin fiyat düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini, sektörün girdilerdeki fiyat artışlarını kendi ürünlerine yansıtamadığını ve katma değer yaratma gücünün zayıflığını göstermektedir. Endeks değeri makine imalat sanayi için az da olsa artarak 2017 Mayıs ayında 268,9 ve Haziran da 269,9 olmuştur. İmalat sanayi Yİ-ÜFE ise Mayıs ayında 299,1 ve Haziran da 299,2 düzeyinde gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekte artış eğilimi devam etmiş ve sektör Yİ-ÜFE değeri Temmuz da 275,7 Ağustos da 275,9 ve Eylül de 278,9 düzeyine erişmiştir. Aynı dönemde imalat sanayi Yİ-ÜFE değeri de artarak Eylül ayında 305,6 olmuştur. İlk dokuz ayda 2016 Aralık ayına göre endeks değerindeki artış imalat sanayinde %10,53 makine imalatı sanayinde ise %10,57 düzeyindedir.

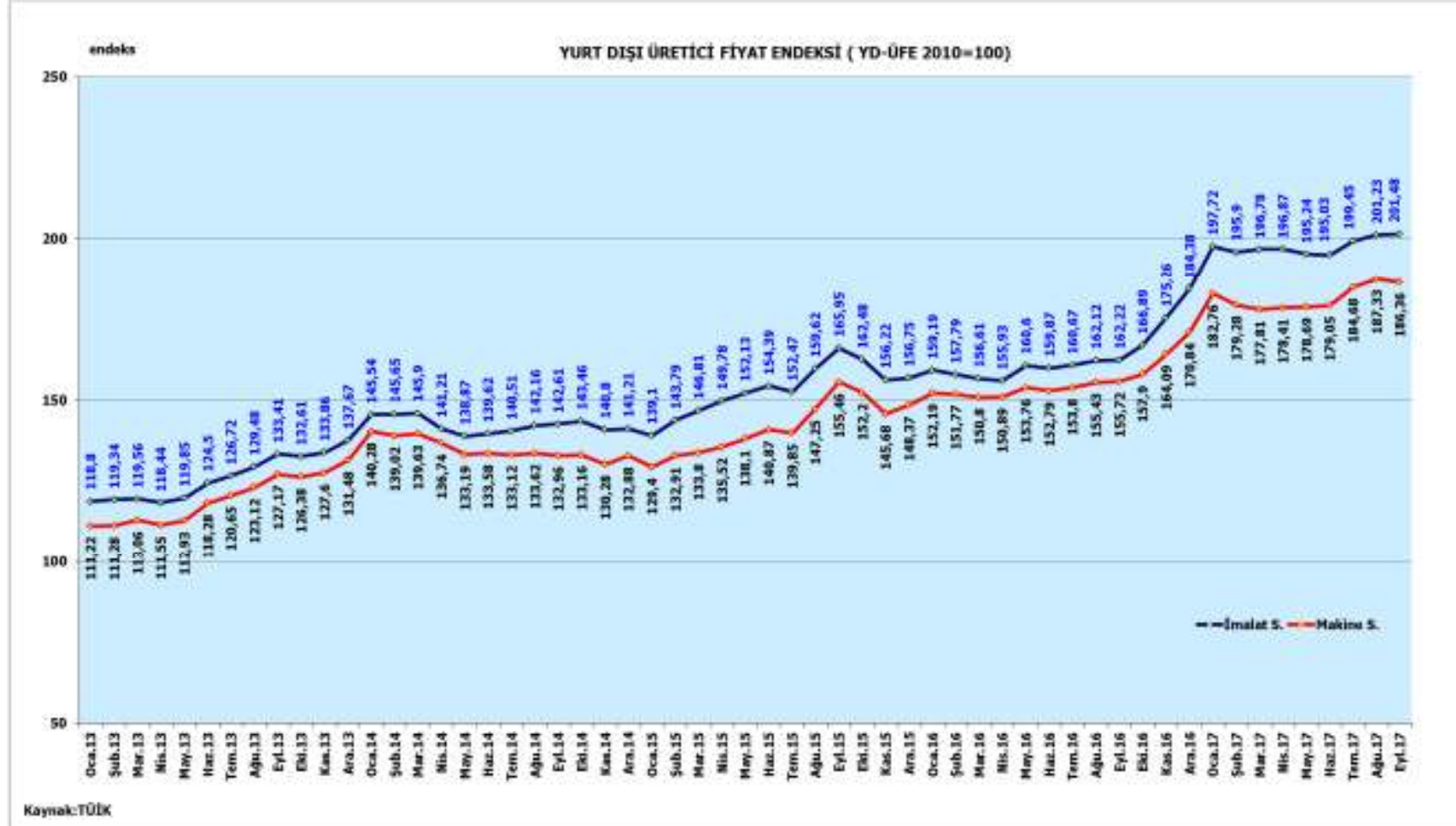
YURT İÇİ ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ- (TEDARİKÇİ SEKTÖRLER)

Makine İmalatı Sanayi Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) , ana metal sanayi, elektronik sanayi (bileşenler, devre kartları vb.) ve elektrikli teçhizat gibi temel girdilerini sağlayan sanayilerin Yİ-ÜFE endeks değerlerinin çok altında kalmaktadır. Özellikle ana metal ve elektronik sanayiden sağlanan girdilerin endeks değerlerinde 2016 yılsonu başlayan ve 2017 ilk dokuz ayda yaşanan hızlı artışın, makine imalatı sanayi girdi maliyetlerini önemli ölçüde yükselttiği ve bu maliyetlerin sektörün ürün fiyatlarına yansıtılmadığı ortaya çıkmaktadır. İlk dokuz ayda 2016 Aralık ayına göre endeks değerindeki artış ana metal sanayinde %21,4 elektrikli teçhizat sanayinde %12 ve elektronik bileşen ve devre kartları sanayinde %11,8 olurken makine imalatı sanayinde ise %10,57 düzeyindedir. Bu bulgu makine imalatı sanayinin karlılık oranlarının giderek aşıldığını ortaya koymaktadır.

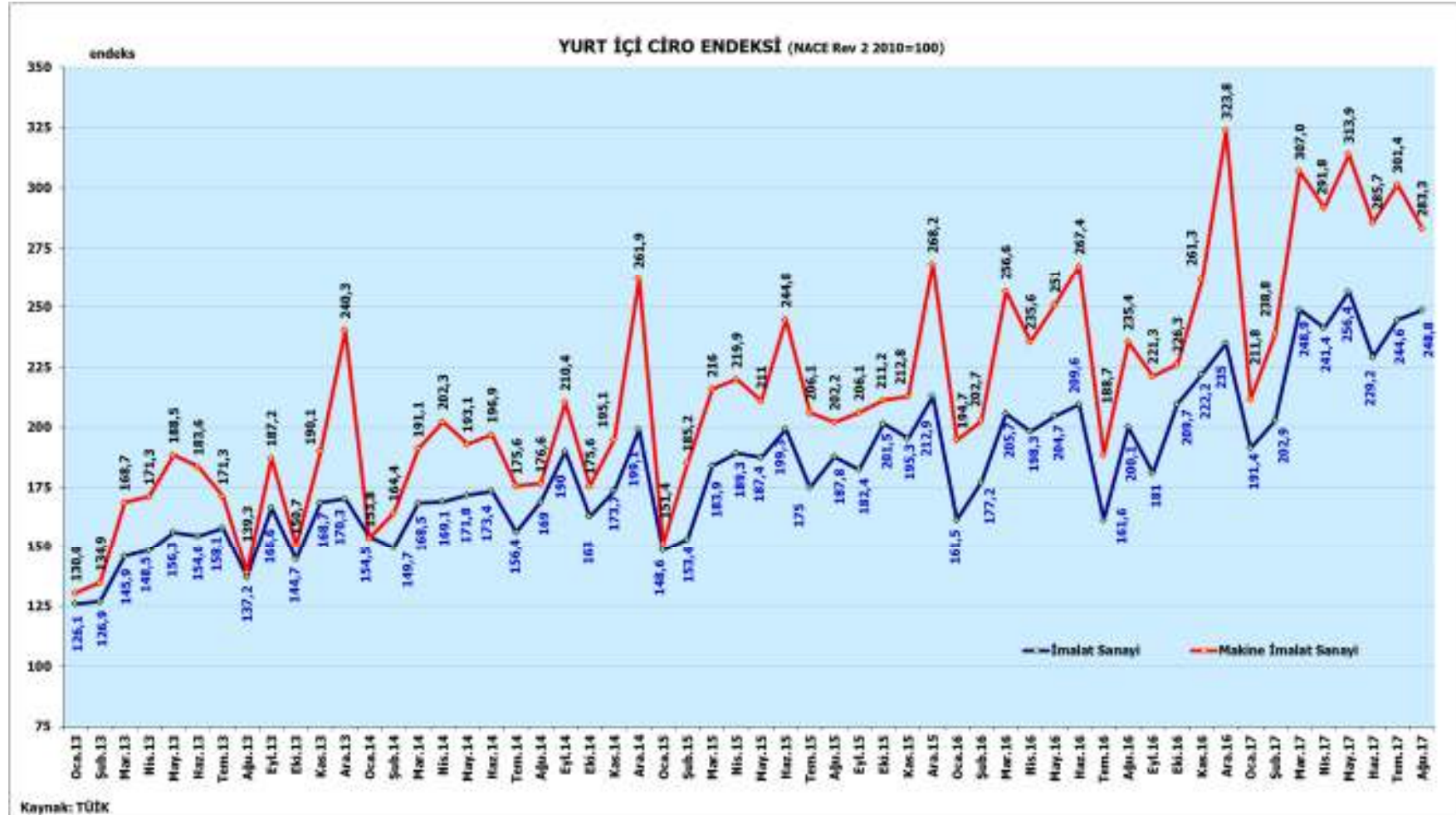
YURT DIŞI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ- YD-ÜFE

Makine İmalat Sanayi Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE) sektörün maliyetlerindeki artışı ihracat fiyatlarına da yeterince yansıtamadıŐını göstermektedir. Sektör YD-ÜFE değerleri imalat sanayi ortalama değerlerinden oldukça düşük düzeydedir. **Makine** imalatı sanayi YD-ÜFE'sinin 2017 Ocak ayından Temmuz ayına kadar yaklaşık aynı düzeylerini korumuştur. 2017 Ocak ayında 182,76 olan makine imalatı sanayi YD-ÜFE endeks değeri dönem içinde gerileyerek Mart ayında 177,81 olmuştur. Mayıs ve Haziran ayında ise çok az da olsa artıŐıyla sırasıyla 178,69 ve 179,05 düzeyinde gerilemiştir. Bu endeks değeri aynı dönemde imalat sanayinde Ocak 2017 de 197,72 den Haziran 2017 de 195,03'e gerilemiştir. **2017 Temmuz ayında makine imalat sanayi YD-ÜFE değeri 184,68 düzeyine yükselmiŐ, Ağustos ayında 187,33 olan endeks değeri Eylül ayında az da olsa gerileyerek 186,36 olarak gerilemiştir. Üçüncü çeyrekte, ilk iki çeyreğe göre sektör ihracat fiyatlarında az da olsa iyileŐme saĐlayabilmiŐtir.**

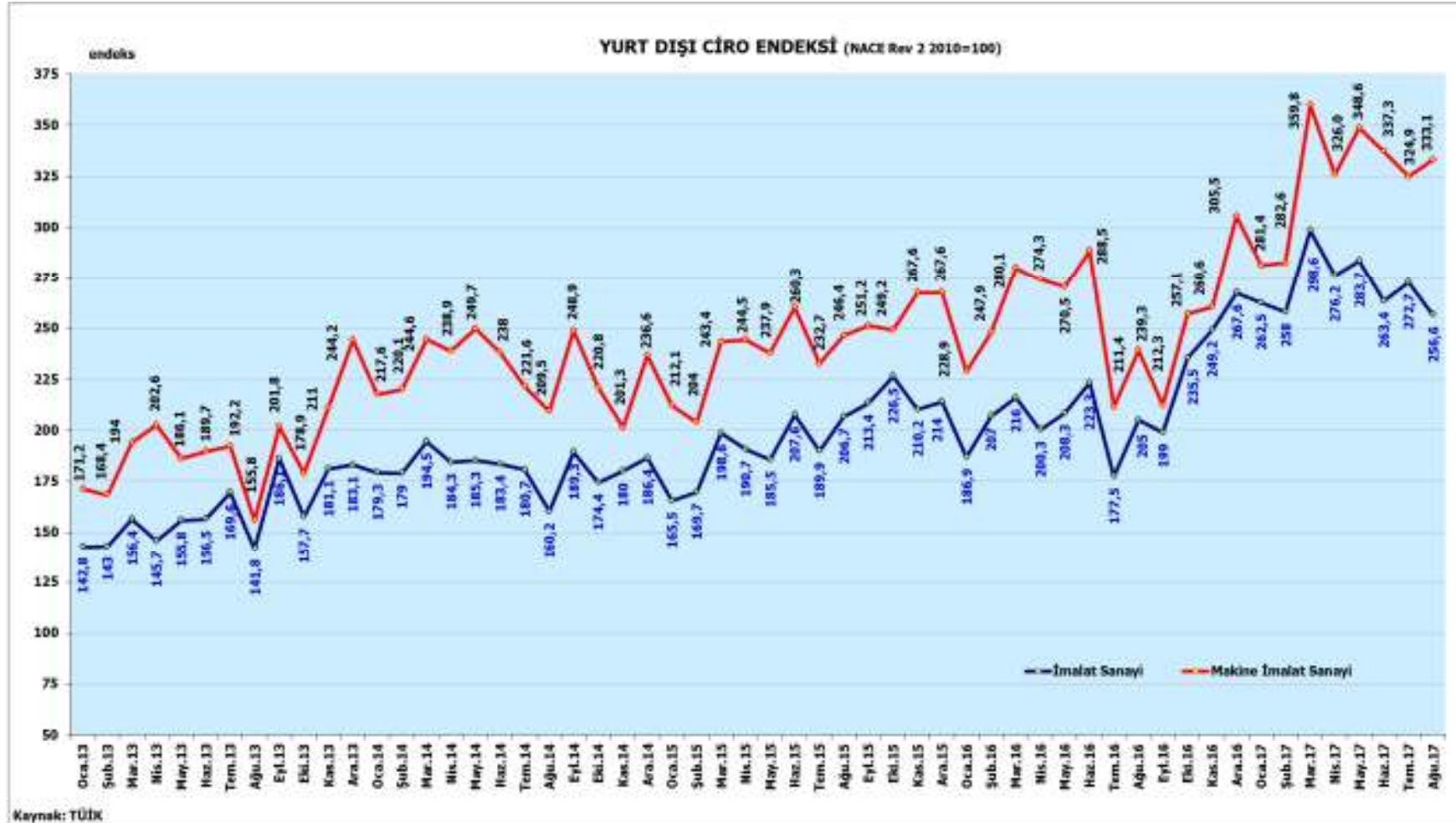
YURT İÇİ CİRO ENDEKSİ

Üretim endeksinde olduğu gibi, sektörün yurt içi ciro endeksi değerleri imalat sanayi yurt içi ciro endeks değerlerinden yüksektir. Sektör ciro endeksinin 2016 yılı son çeyrekte önemli bir artış gösterdiği görülmektedir. 2017 ilk ayda 211,8 e gerileyen endeks Şubat ayında yeniden artış eğilimine girmiş ve Mart ayında 307,0 düzeyine çıkmıştır. Nisan ayında 291,8 düzeyine gerileyen endeks değeri, Mayıs ayında yeniden artarak 313,9 düzeyine erişmiştir. Yurt içi ciro endeks değeri Haziran ayında 285,7 düzeyine düşmüş, Temmuz da yeniden artışla 301,4 olmuş ve Ağustos ayında 283,3 olarak gerçekleşmiştir. Endeks değeri son altı ayda sektörde ciro açısından oldukça istikrarsız bir dönem yaşandığını ortaya koymaktadır. Endeks değerleri 2017 ilk aylarında sektörde yurtiçi talepte yaşanan yavaşlamanın ikinci ve üçüncü çeyrekte artış eğilimine girdiğini ve 2016 yılı üçüncü çeyreğine göre çok daha yüksek düzeylerde olduğunu göstermektedir.

YURT DIŞI CİRO ENDEKSİ

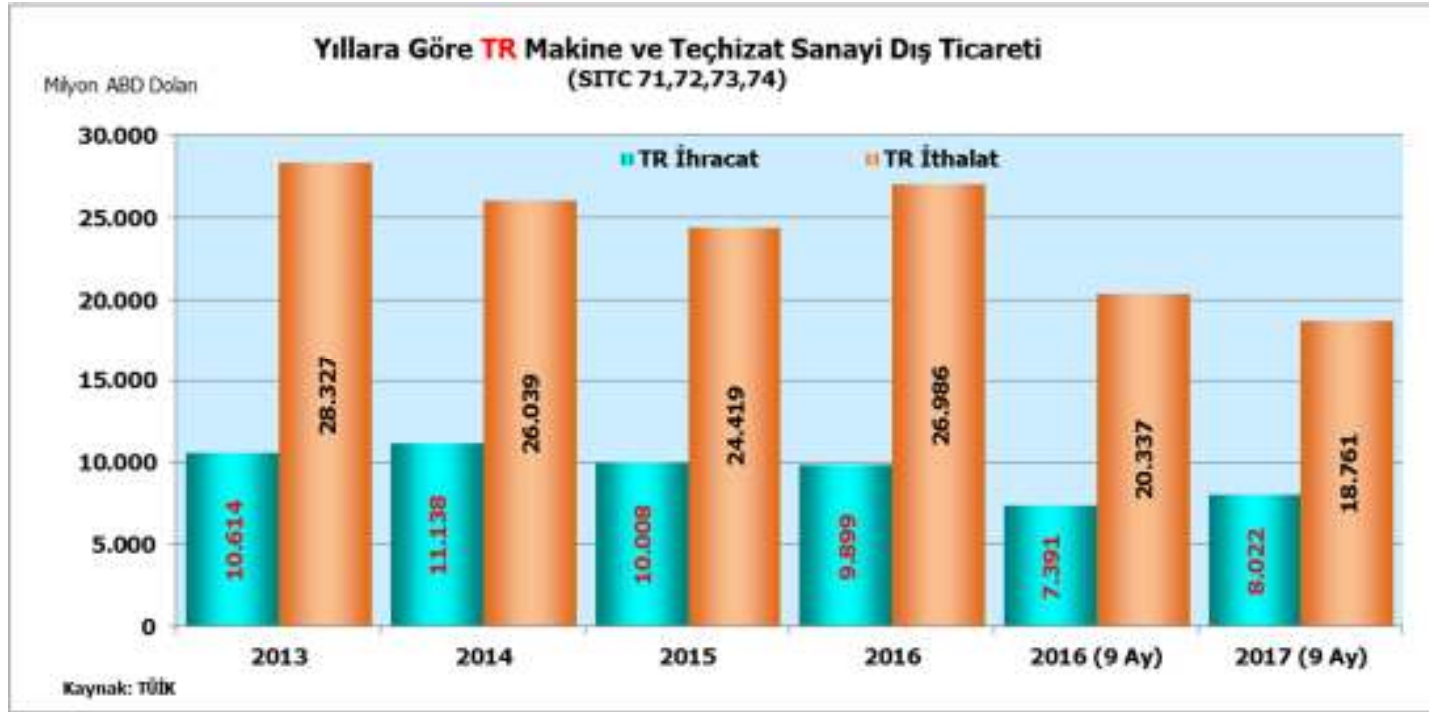
Sektörün yurt dışı ciro endeks değeri imalat sanayi yurt dışı ciro endeks değeriyle çok daha yüksektir ve daha hızlı artış göstermektedir. Bu veriler makine imalat sanayinin dış pazarlara dayalı büyümesinin önemli bir göstergesidir. 2016 Temmuz ayında hızla düşen endeks değeri 2016 son aylarında yeniden artış eğilimine girmiştir. 2017 ilk iki ayında yaklaşık aynı düzeyde kalmış, Mart ayında yükselerek dönemin en yüksek değeri olan 359,8 düzeyine erişmiştir. Yurt dışı ciro endeks değeri Nisan ayında 326,0 ve Mayıs ayında 348,6 ile yüksek düzeylerini korumuştur. Takip eden aylarda yaklaşık aynı düzeylerde kalan yurt dışı endeks değeri Ağustos ayında 333,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. Dikkat çeken bir nokta aynı dönemde imalat sanayi yurt dışı ciro endeks değerinin düşüş eğilimine girmesidir. Yurt içi ve yurt dışı ciro endeks değeri bir arada değerlendirildiğinde, sektör ürünlerine olan talebin 2017 üçüncü çeyrekte de ikinci çeyrekteki düzeylerini koruduğu ortaya çıkmaktadır.

MAKİNE VE TEÇHİZAT İMALATI SANAYİ DIŞ TİCARETİ TÜRKİYE

Türkiye Makine İmalatı Sanayi ihracatı SITC gruplamasına göre son dört yılda yaklaşık 10 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşmiştir. 2016 yılı ihracatı ise 9,9 milyar ABD Doları olmuştur. Aynı dönemde ithalat ise yaklaşık 27 milyar ABD Doları olurken ihracatın ithalatı karşılama oranı %36,7 düzeyinde kalmıştır.

2017 ilk dokuz ayda önceki yıla göre ihracatta %8,5 düzeyinde bir artış sağlanmış ve ihracat yaklaşık 8,0 milyar ABD Doları olmuştur. Aynı dönemde ithalat ise önceki yıla göre %7,8 gerileyerek 18,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2016 ilk dokuz ayda %36,3 düzeyinden 2017 de %42,8 düzeyine çıkmıştır.

NACE Rev. 2, 28 grubunda tanımlan Makine İmalatı Sanayi ikili SITC kodunda 71, 72, 73 ve 74 grubunu kapsamaktadır. SITC gruplaması ile NACE gruplaması arasında bazı farklılıklar nedeniyle iki grubun dış ticaret verileri birbirine yakın olmasına karşın eşit değildir. Bu çalışmada uluslar arası karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla düzenli olarak yayımlanan SITC gruplaması dış ticaret verileri kullanılmıştır.

SITC Rev. 4, 71: Güç Üretim Makineleri ve Ekipmanları; motor, türbin, buhar kazanı vb.

SITC Rev. 4, 72: Belirli Sanayiler İçin Özel Makineler; tarım, inşaat, gıda, tekstil, kağıt vb.

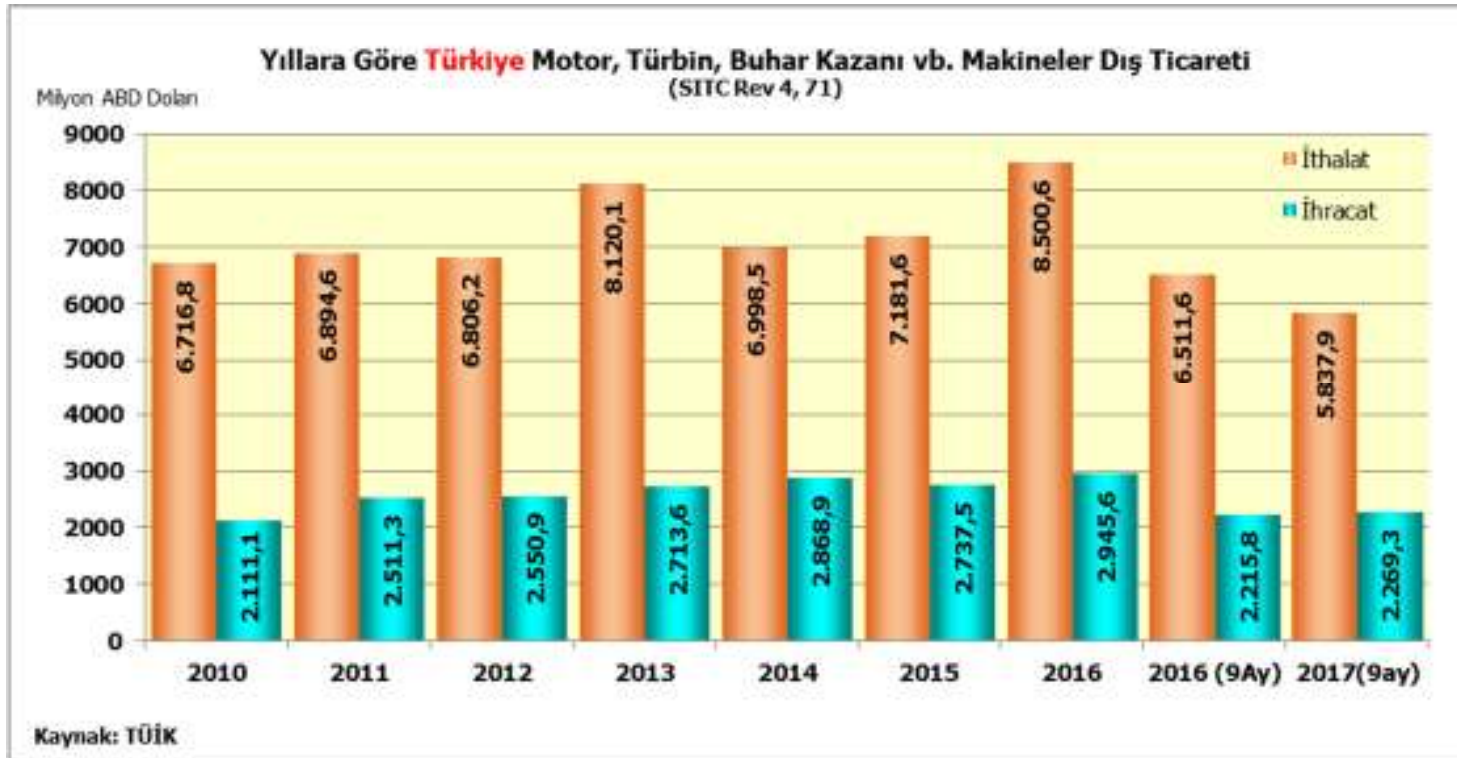
SITC Rev. 4, 73: Metal İşleme Takım Tezgahları

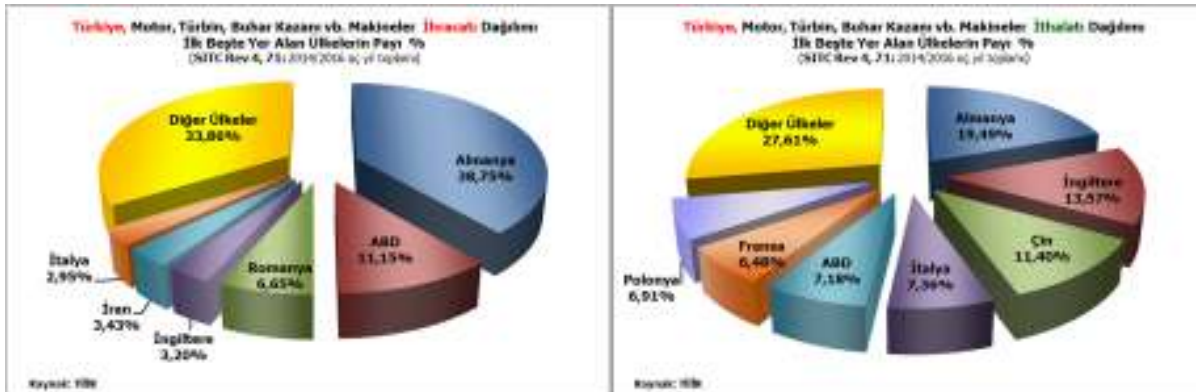
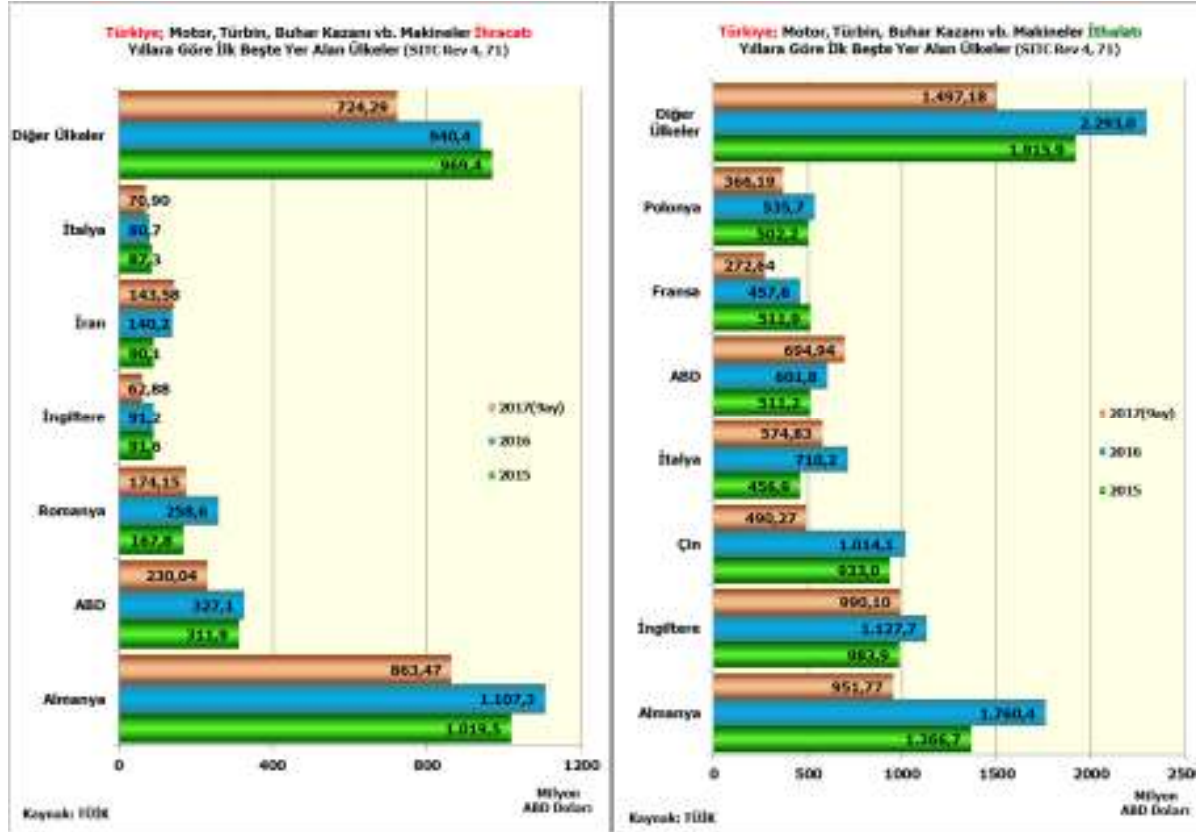
SITC 4, 74: Genel Sanayi Makineleri ve Ekipmanları ve parçaları; ısıtma ve soğutma, pompa, taşıma ekipmanları, rulman, valf vb.

GÜÇ ÜRETİM MAKİNELERİ VE EKİPMANLARI DIŞ TİCARETİ (SITC Rev. 4, 71) (Motor, türbin, buhar kazanı vb.)

Türkiye güç üretim makineleri ihracatı 2010 yılı ile 2016 arasında %40 düzeyinde artarak 2016 yılında yaklaşık 2,95 milyar ABD Doları düzeyine erişmiştir. Aynı dönemde ithalat ise %26,9 artarak 8,5 milyar ABD Doları olmuştur. 2010 yılında %31,43 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2016 yılında %34,64 düzeyindedir. Bu oran 2014 ilk altı ayında %41 düzeyine erişmiştir.

2017 yılı ilk dokuz ayda güç üretim makineleri ihracatında önceki döneme göre %2,4 artış yaşanmış ve ihracat yaklaşık 2,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Sektör ürünlerinin ithalatında ise %10,3 düzeyinde düşüş yaşanmış ve ilk dokuz ayda 5,8 milyar ABD Doları ithalat yapılmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak ihracatın ithalatı karşılama oranı %38,9 düzeyine yükselmiştir. İlk altı ay değerleri göz önüne alındığında, son çeyrekte ihracatta olumlu bir gelişme yaşandığı görülmektedir.

Türkiye'nin Güç Üretim Makineleri Dış Ticaretinde İlk Beş Ülke

2016 yılında Türkiye'nin güç üretim makineleri ihracatında Almanya 1,1 milyar ABD Doları ile ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada ABD, üçüncü sırada Romanya ve dördüncü sırada İran gelmektedir. 2017 ilk dokuz ayda Almanya 863,5 milyon ABD Doları ile ilk sırayı alırken ABD, Romanya ve İran ihracat pazarları sıralamasında ilk dörtteki yerini korumuştur. Sektör ürünlerinin ithalatında ihracatta olduğu gibi 1,76 milyar ABD Doları ile Almanya ilk sırayı alırken, İngiltere, Çin, İtalya ve ABD ithalatta ilk beşte yer alan diğer ülkeler olmuştur. 2017 ilk dokuz ay sektör ithalatında önceki yıla göre en önemli değişim İngiltere'nin 990,1 milyon ABD Doları ile ilk sıradaki Almanya'nın (951,8 milyon ABD Doları) yerini alması ve Çin'in ithalat yapılan ülkeler sıralamasında 3. sıradan 5. sıraya gerilemesidir.

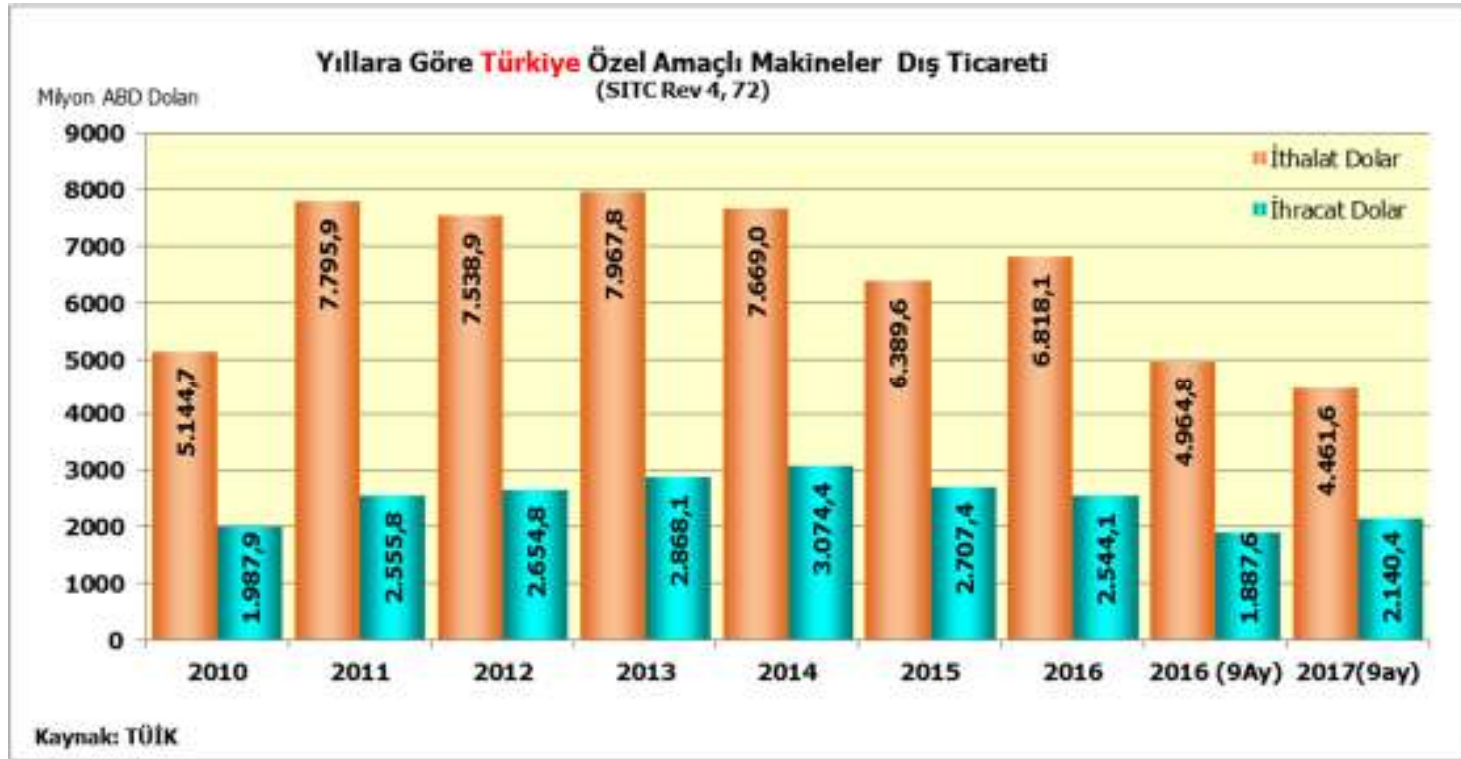
2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin üç yıllık toplam güç üreten makineler ihracatında ilk beşe giren ülkeler arasında Almanya %38,8 payla ilk sırada ve ABD %11,2 ile ikinci sıradadır. Bu ülkeleri %6,7 ile Romanya, %3,2 ile İngiltere ve %3,2 ile İran izlemektedir.

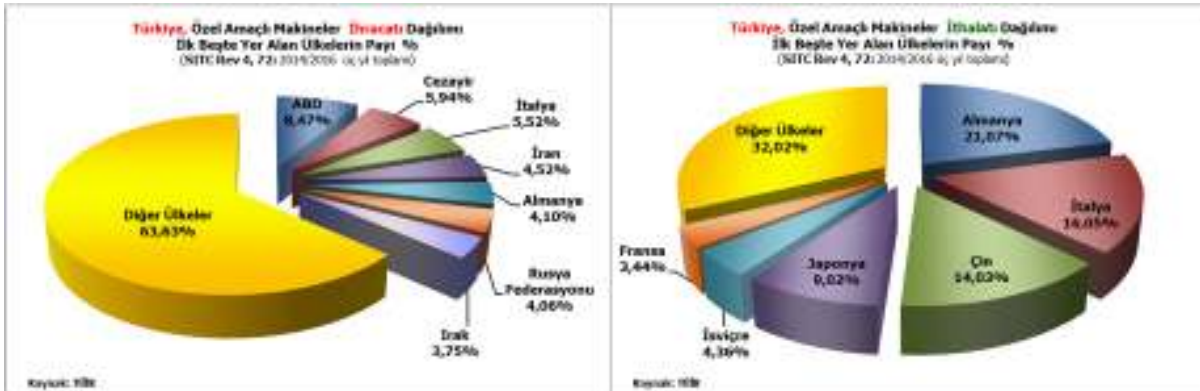
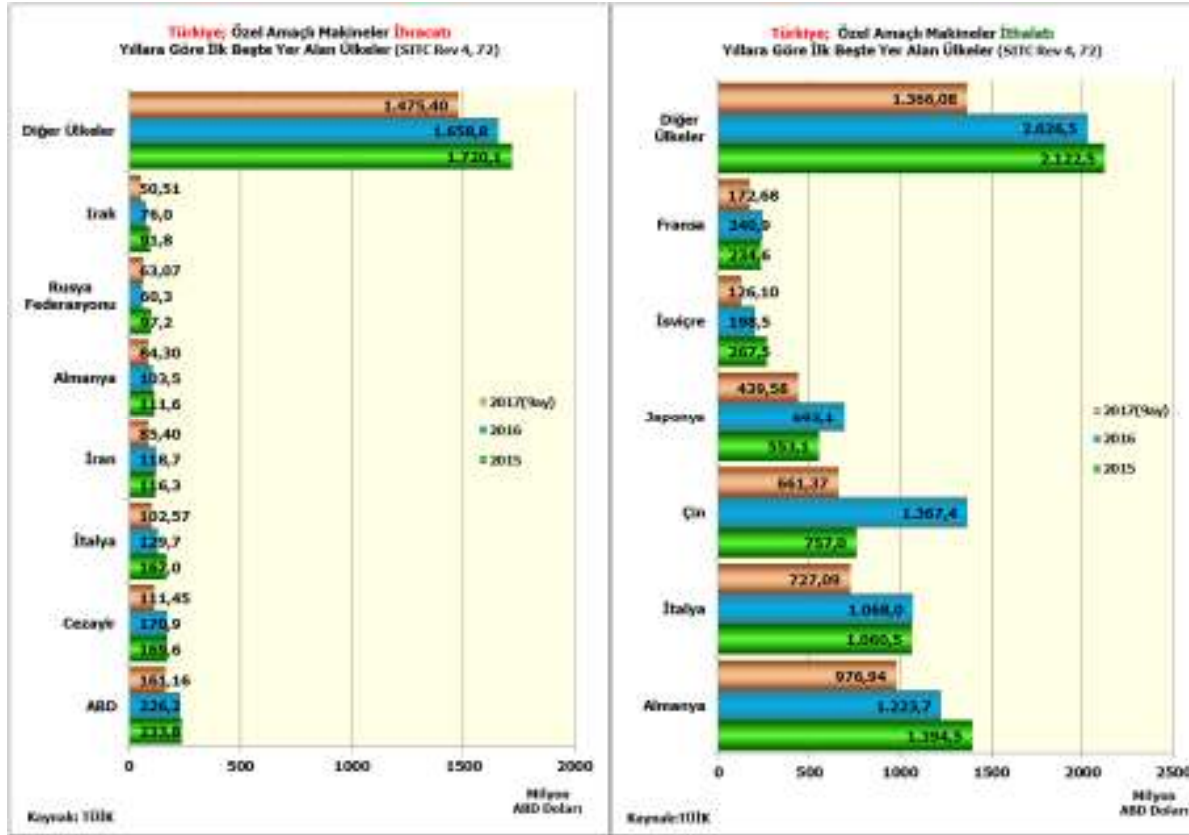
İhracatta olduğu gibi 2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin toplam üç yıllık güç üreten makineler ithalatında da Almanya %19,5 payla ilk sıradadır. Almanya dan sonra İngiltere %13,6 ile ikinci, Çin %11,4 ile üçüncü ve İtalya %7,4 pay ile dördüncü sırayı almaktadır.

BELİRLİ SANAYİLER İÇİN ÖZEL MAKİNELER DIŞ TİCARETİ (SITC Rev. 4, 72) (Tarım, inşaat, gıda, tekstil, kağıt vb.)

Türkiye özel amaçlı makineler imalatı sanayi ihracatı 2010 yılı ile 2014 yılı arasında %54,7 artarak 2014 yılında 3,1 milyar ABD Doları düzeyine erişmiştir. Aynı dönemde ithalat ise %49 artışla 7,7 milyar ABD Doları olmuştur. 2010 yılında %38,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2014 yılında %40 düzeyindedir. 2015 ve 2016 yıllarında sektör ihracatında 2014 yılına göre %17,2 gibi önemli bir düşüş yaşanmış, sektör ihracatı 2015 yılında 2,7 ve 2016 yılında 2,5 milyar ABD Dolarına gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranları ise aynı yıllarda sırasıyla %42,37 ve %37,3 olmuştur.

2017 yılı ilk dokuz ayda özel amaçlı makineler imalatı sanayi ihracatı 2016 ilk dokuz aya göre %13,4 gibi önemli bir artışla 2.1 milyar ABD Dolarının üstüne çıkmıştır. İlk altı ayda 2016 ilk altı ayına göre artış oranının %5,9 olduğu düşünüldüğünde üçüncü çeyrekte ihracatta sağlanan artışın boyutu ortaya çıkmaktadır. 2017 yılı ilk dokuz ay sektör ürünlerinin ithalatı ise önceki yıl aynı döneme göre %10,1 düzeyinde bir düşüşle 4,5 milyar ABD Doları olmuştur. Bu gelişmelere bağlı olarak 2016 yılı ilk dokuz ayda %38 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2017 ilk dokuz ayda %48 düzeyine yükselmiştir.

Türkiye'nin Özel Amaçlı Makineler Dış Ticaretinde İlk Beş Ülke

2015 yılında olduğu gibi 2016 yılında da Türkiye özel amaçlı makineler ihracatında 226,2 milyon ABD Doları ile ABD ilk sırayı almıştır. Cezayir 171 milyon ABD Doları ile ikinci sırasını korumuş, İtalya, İran, Almanya, Rusya ve Irak 2015 ve 2016 da ilk beşe giren diğer ülkeler olmuştur. 2017 ilk dokuz ayda Türkiye'nin özel amaçlı makine ihracatında ilk beşteki ülke sıralaması değişmemiştir. ABD 161,2 milyon ABD Doları ile ilk sırayı alırken 111,5 milyon ABD Doları ile Cezayir ikinci sıradaki yerini korumuştur. Türkiye'nin özel amaçlı makineler ithalatında ilk sırayı ise Almanya almaktadır. Ancak 2016 yılında 1,37 milyar ABD Doları tutarında ithalat yapılan Çin, yıl bazında ilk sıraya çıkmıştır. En çok ithalat yapılan diğer ülkeler ise İtalya, Çin, Japonya, İsviçre ve Fransa olarak sıralanmaktadır. 2017 ilk dokuz ayda sektör ürünleri ithalatında ise 661 milyon ABD Doları ile üçüncü sıraya gerileyen Çin'in yerine Almanya 977 milyon ABD Doları ile yeniden ilk sıraya çıkmış, İtalya 727 milyon ABD Doları ile ikinci sıraya yerleşmiştir.

2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin üç yıllık toplam özel amaçlı makineler ihracatında ilk beşe giren ülkelere ABD %8,5 payla ilk sırada Cezayir %6,0 ile ikinci sırada yer alırken bu ülkeleri %5,5 ile İtalya, %4,5 ile İran ve %4,1 ile Almanya izlemiştir.

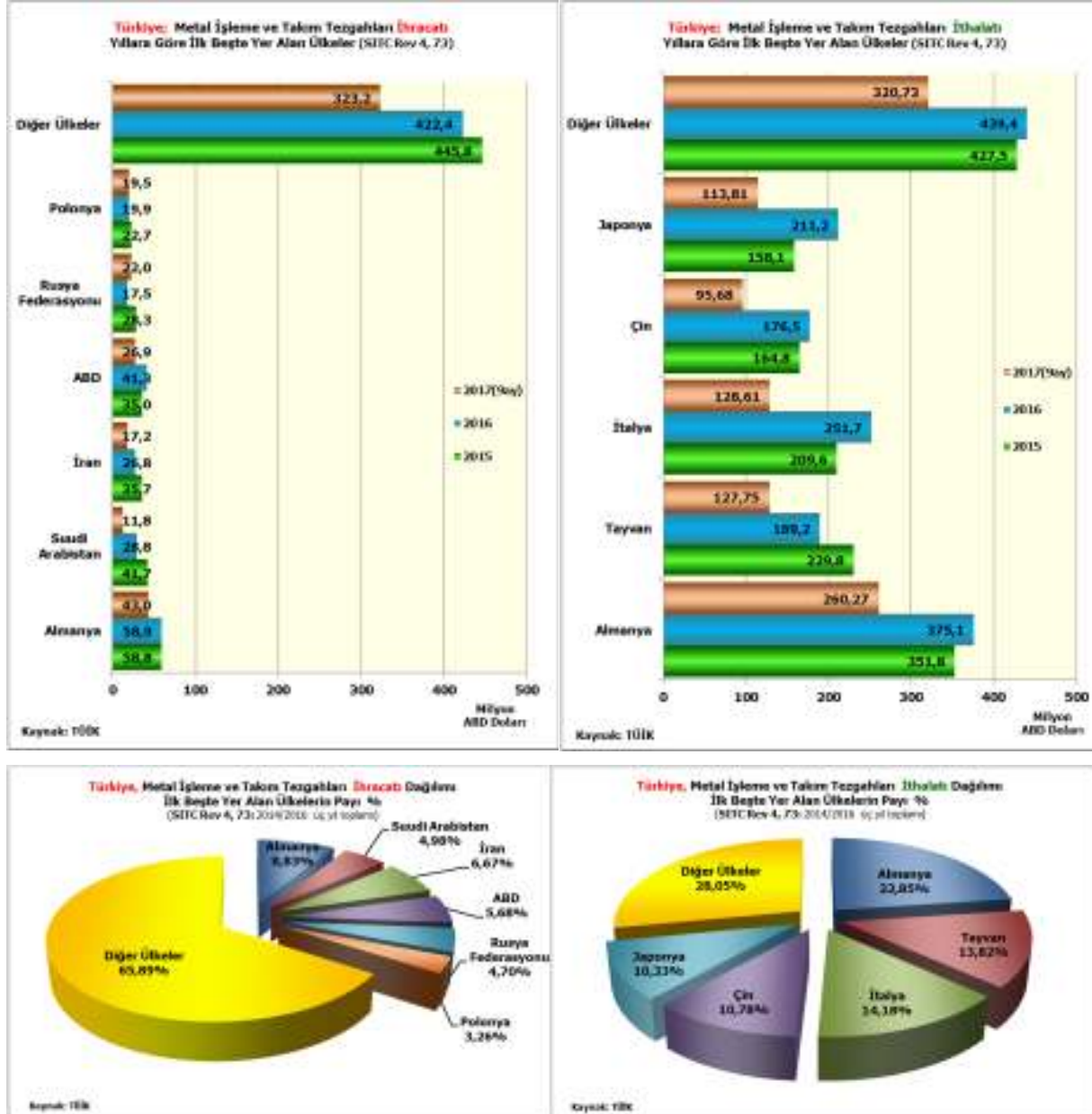
Almanya 2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin toplam üç yıllık özel amaçlı makineler ithalatında %21,1 payla ilk sıradadır. Almanya dan sonra İtalya %16 ile ikinci, Çin %14 ile üçüncü ve Japonya %9 pay ile dördüncü sırayı almaktadır.

METAL İŞLEME ve TAKIM TEZGAHLARI DIŞ TİCARETİ (SITC Rev. 4, 73)

Türkiye metal işleme ve takım tezgahları imalatı sanayi ihracatı 2013 yılında 754 milyon ABD Doları ile son yedi yılda en yüksek düzeyine çıkmıştır. Daha sonra düşüş eğilimine giren sektör ihracatı 2016 yılında 615,7 milyon ABD Doları olmuştur. 2016 yılında 2015 yılına göre %7,8 ve 2013 yılına göre %18,3 düzeyinde bir düşüş söz konusudur. Türkiye takım tezgahları ithalatı ise 2012 ve 2014 arasında yaklaşık 1,7 milyar ABD Doları düzeyinde kalmış, 2015 yılında önceki yıla göre %9,4 düşerek 1,5 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında 2015 yılına göre %6,6 artarak 1,65 milyar ABD Dolarına çıkmıştır. 2012 yılında %41,2 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı artarak 2015 yılında %43,3 olmuş ve 2016 yılında %37,5 düzeyine gerilemiştir.

2017 yılı ilk dokuz ayda Metal işleme takım tezgahları ihracatında 2016 ilk dokuz ayına göre önemli bir değişim yaşanmamış dokuz aylık ihracat 456,8 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. İthalatta önceki yıl aynı döneme göre %12,9 düzeyinde bir düşüş yaşanmış ve sektör ithalatı 2017 ilk dokuz ayda 1,04 milyar ABD Doları olmuştur. Bu gelişmelere bağlı olarak ihracatın ithalatı karşılama oranı %43,7 düzeyine yükselmiştir.

Türkiye'nin Metal İşleme ve Takım Tezgahları Dış Ticaretinde İlk Beş Ülke

2016 yılında Türkiye metal işleme ve takım tezgahları ihracatında 58,9 milyon ABD Doları ile Almanya ilk sıradadır. ABD 41,3 milyon ABD Doları ile ikinci olurken bu ülkeleri Suudi Arabistan, İran, Rusya ve Polonya izlemektedir. 2017 ilk dokuz ayda sektör ihracatında 43 milyon ABD Doları ile Almanya ve 26,9 milyon ABD Doları ile ABD ilk iki sıradadır. Rusya, Polonya, İran ve Suudi Arabistan ilk beşte yer alan diğer ülkelerdir. 2016 yılında Türkiye'nin metal işleme ve takım tezgahları ithalatında ilk sırayı 375,1 milyon ABD Doları ile Almanya almaktadır. En çok ithalat yapılan diğer ülkeler Tayvan, İtalya, Japonya ve Çin olarak sıralanmaktadır. 2017 ilk dokuz ayda sektör ürünleri ithalatında, 260,3 milyon ABD Doları ile Almanya 128,6 milyon ABD Doları ile İtalya ilk iki sıradadır. Tayvan 127,8 milyon ABD Doları ile üçüncü sırayı almıştır.

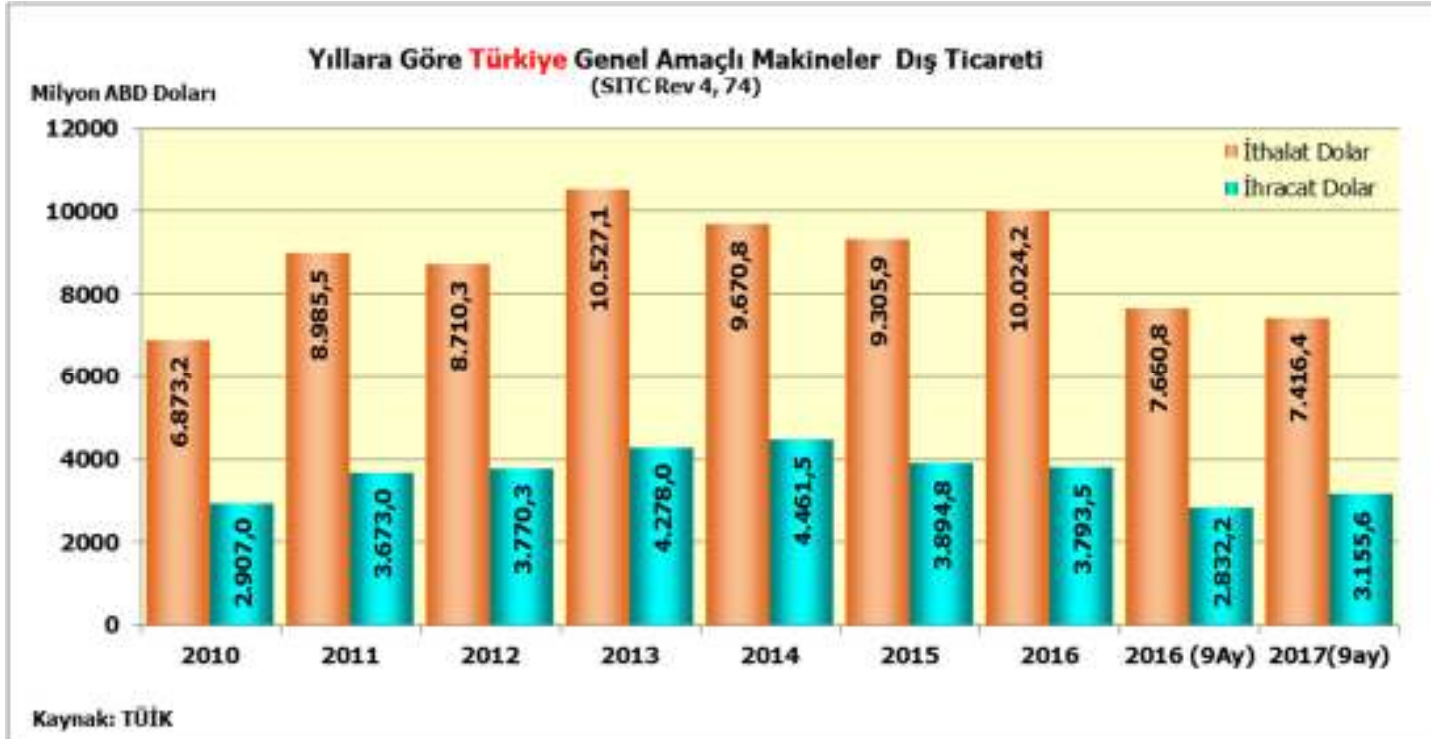
2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin üç yıllık toplam metal işleme ve takım tezgahları ihracatında ilk beşe giren ülkeler arasında Almanya %8,8 payla ilk sırada yer almıştır. İran %6,67 ile ikinci sırayı alırken bu ülkeyi %5,68 ile ABD ve %5 pay ile Suudi Arabistan izlemektedir.

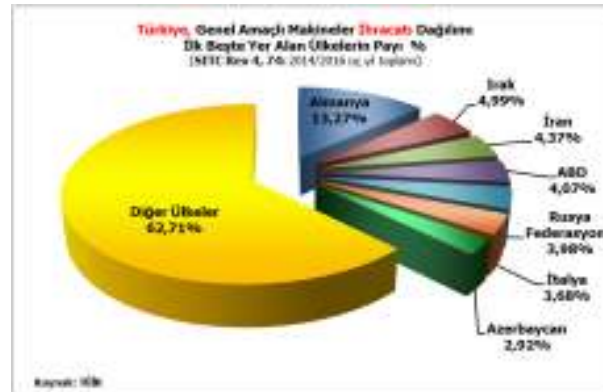
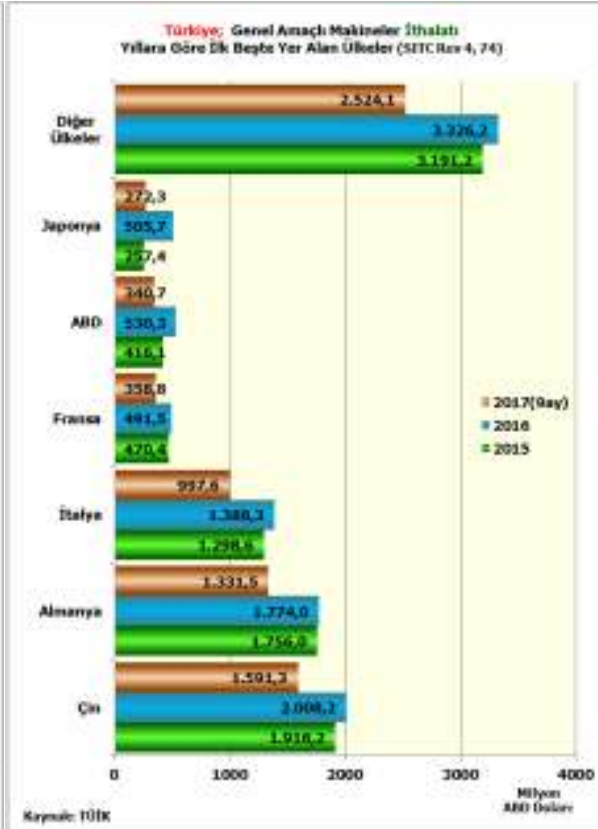
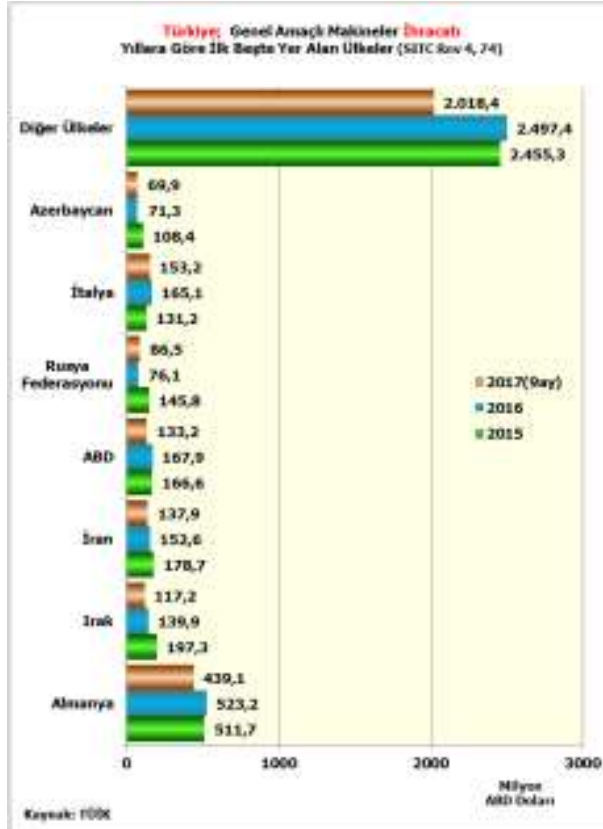
Almanya 2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin toplam üç yıllık metal işleme ve takım tezgahları ithalatında %22,9 payla ilk sıradadır. İtalya %14,2 ile ikinci, Tayvan %13,8 ile üçüncü, Çin %10,8 ile dördüncü ve Japonya %10,3 ile beşinci sıradadır.

GENEL SANAYİ MAKİNELERİ ve EKİPMANLARI ve PARÇALARI DIŞ TİCARETİ (SITC Rev. 4, 74) (Isıtma ve soğutma, pompalar, taşıma ekipmanları, rulmanlar vb.)

Türkiye genel amaçlı makineler imalatı sanayi ihracatı 2010 yılı ile 2014 yılı arasında %53,5 artarak 2014 yılında yaklaşık 4,5 milyar ABD Doları düzeyine erişmiştir. Aynı dönemde yıllara göre farklılık gösteren ithalat 2013 yılında yaklaşık 10,5 milyar ABD Doları ile son altı yılın en yüksek değerine erişmiştir. 2010 yılında %42,3 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2014 yılında %46,1 düzeyine çıkmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında sektör ihracatında 2014 yılına göre düşüş yaşanmış, sektör ihracatı 2015 yılında 3,9 ve 2016 yılında 3,8 milyar ABD Dolarına gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranları ise aynı yıllarda sırasıyla %41,8 ve %37,8 olmuştur.

2017 yılı ilk dokuz ayda genel amaçlı makineler imalatı sanayi ihracatında önceki döneme göre üçüncü çeyrekteki hızlı yükselişle %11,4 artış yaşanmış ve sektör ihracatı yaklaşık 3,2 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılı ilk dokuz ayda sektör ürünlerinin ithalatı ise önceki yıl aynı döneme göre %3,2 düzeyinde bir düşüşle 7,4 milyar ABD Doları olmuştur. Bu gelişmelere bağlı olarak ihracatın ithalatı karşılama oranı %42,6 düzeyine yükselmiştir. Makine imalatı sanayi ihracatı içinde en yüksek paya sahip olan genel sanayi makineleri ihracatının yıl sonunda 4 milyar ABD Dolar sınırını aşarak 2013-2014 yılı düzeylerini yakalaması olasıdır.

Türkiye'nin Genel Amaçlı Makineler Dış Ticaretinde İlk Beş Ülke

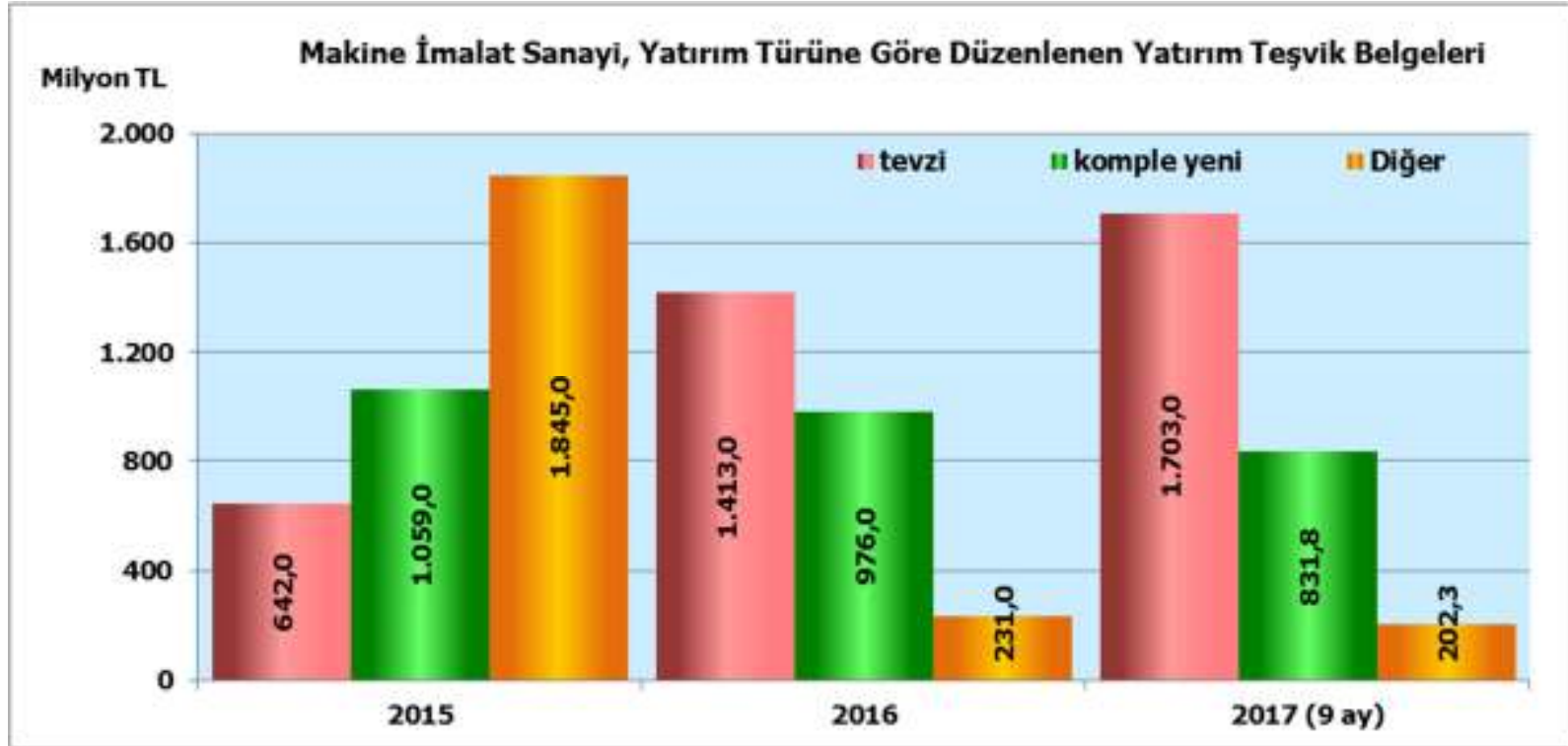
2016 yılında Türkiye genel amaçlı makineler ihracatında ilk iki sırayı 523,2 milyon ABD Doları ile Almanya ve 165,2 milyon ABD Doları ile İtalya almıştır. Irak, İran, ABD, Rusya ve Azerbaycan üç yıl içinde ilk beşe giren diğer ülkeler olmuştur. 2017 yılı ilk dokuz ayda Almanya 439,1 milyon ABD Doları ile sektörün ihracat pazarları içinde yine ilk sırayı almıştır. İhracat pazarları olarak bu ülkeyi İtalya 153,2 milyon ve İran 152,6 milyon ABD Doları ile izleyen diğer ülkeler olmuştur. Türkiye'nin 2016 yılında genel amaçlı makineler ithalatında ilk sırayı 2,0 milyar ABD Doları ile Çin almaktadır. En çok ithalat yapılan diğer ülkeler ise Almanya, İtalya, Fransa, ABD ve Japonya olarak sıralanmaktadır. 2017 ilk dokuz ayda sektörde Türkiye'nin ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında bir değişim olmamış 1,6 milyar ABD Doları ile Çin ilk sırayı almış bu ülkeyi Almanya ve İtalya izlemiştir.

2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin üç yıllık toplam genel amaçlı makineler ihracatında ilk beşe giren ülkeler arasında Almanya %13,27 ile ilk sırayı, Irak %5 ile ikinci sırayı alırken bu ülkeleri %4,37 ile İran ve %4 pay ile ABD izlemiştir.

Almanya 2014 ile 2016 yılları arasında Türkiye'nin toplam üç yıllık genel amaçlı makineler ithalatında %19,4 payla ilk sıradadır. Almanya dan sonra çok az bir farkla Çin %19,3 ile ikinci, İtalya %14,0 ile üçüncü ve Fransa %4,9 ile dördüncü sırayı almaktadır.

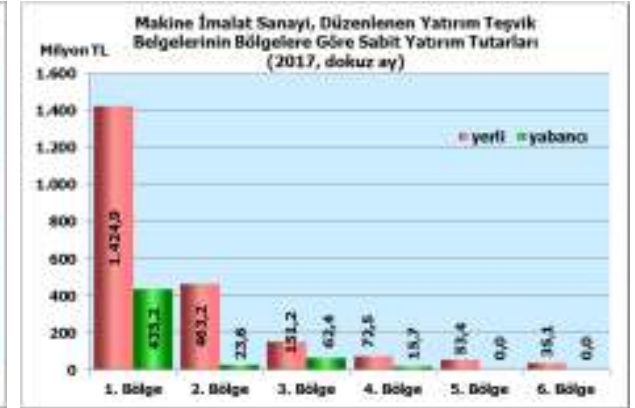
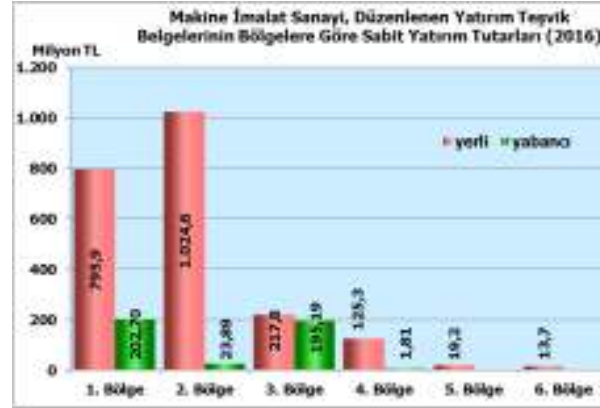
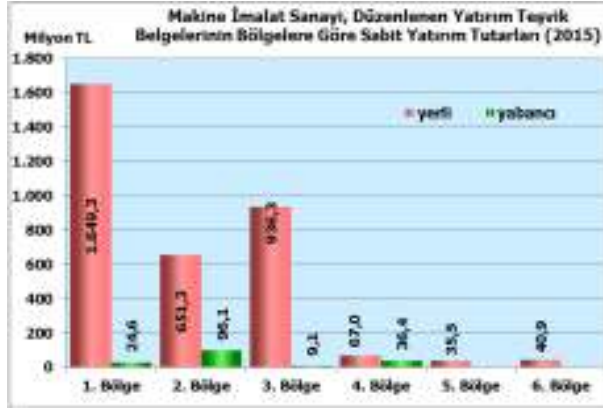
Makine İmalatı Sanayi Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri

Makine İmalat Sanayi 2015 ve 2016 yıllarında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgelerinin türlerine göre dağılımında; iki yıllık toplamda ilk sırayı 2,08 milyar TL ile diğer yatırımlar grubu alırken, 2,05 milyar TL ile tevzi yatırımları ikinci ve 2,04 milyar TL ile komple yeni yatırımlar üçüncü sırayı almıştır. İki yıllık toplamda yatırımlar türlere göre eşit olarak dağılmıştır. 2017 ilk dokuz ayında da tevzi yatırımları 1,7 milyar TL ile ön plana çıkarken, komple yeni yatırımlar ise 831,8 milyon TL düzeyinde kalmıştır. Makine imalatı sanayinde 2017 yılının ilk dokuz ayında düzenlenen teşvik belgelerinin yatırım tutarı, 2016 yılının tamamında düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin yatırım tutarından %4,5 daha yüksektir. Bu veri 2017 yılında sektörde yatırım eğiliminin önceki yıla göre arttığını göstermektedir.

Makine İmalatı Sanayi Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri

Makine İmalatı Sanayi yatırımları üretim faktörleri açısından gerek nitelikli insan sermayesi, gerekse girdi sağlayan tedarikçi sektörlerle bağlı olarak tüm ülkelerde gelişmiş yörelere yönelmektedir. 2015 ve 2016 yıllarında Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgelerinin bölgelere göre sabit yatırım tutarlarının %90 dan fazlasının gelişmiş ilk üç yörede olması bu eğilimin ülkemizde de geçerli olduğunu açıkça göstermektedir. 2017 yılının ilk dokuz ayında da bu eğilim değişmemiştir. Birinci bölgede yerli ve yabancı sermayeli kuruluşlar için yaklaşık 1,9 milyar TL (%68,0) Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenirken ikinci bölge için bu tutar 486,8 milyon TL (%17,8) düzeyinde kalmıştır. Diğer dört bölge için ise düzenlenen yatırım teşvik belgesi tutarı 390,2 milyon TL gibi çok düşük düzeyde kalmıştır.

Makine İmalatı Sanayi Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgeleri, istihdam ve istihdamın bölgelere göre dağılımının da sabit sermaye yatırımlarında olduğu gibi gelişmiş yörelerde daha yüksek oranda olduğunu göstermektedir. 2017 yılının ilk dokuz ayında düzenlenen yatırım teşvik belgelerinde öngörülen istihdamın %56 sı birinci bölgede, %18,0 i ikinci bölgededir.

